

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 136 - Barcelona, dijous, 10 de Setembre de 1931

COSES DE BARCELONA

La darrera vaga general

Dir la «darrera vaga general» no vol pas dir l'última. Les vagues generals són un producte tan barceloní com les figures de Montjuïc o l'Ou com balla. No és un producte d'exportació, però tot el món contempla amb curiositat aquestes facècies de tipus tan barceloní. Si les nostres vagues generals no fossin una cosa tan incòmoda, segurament arribarien a tenir la virtut d'atreure el turista, com la Setmana Santa de Sevilla, per exemple. Ara que, amb vistes

i ex-presidents del Consell pel carrer. Degudament assistit per tota la Generalitat, el senyor Anguera de Sojo ha sabut conciliar la dualitat de poders dels moments actuals i representar dignament l'esperit de justícia del Govern de Madrid, del qual depèn, i del Govern de la Generalitat, que és l'autoritat viva de Catalunya. L'esperit legalista del senyor Anguera li ha permès resoldre una vaga, de caràcter netament revolucionari, sense acudir al recurs de pro-

De Dijous — a Dijous

A Barcelona tenim una tal tradició de reaccionar feblement i malament, que, ben mirat, no ens hauríem de sorprendre de res, si no fossim uns considerables bonafes. Imagineu-vos — truc mai prou espremut — un estranger arribant a Barcelona la setmana passada, informant-se d'una declaració de vaga general decretada pel Sindicat Anònim i veient-la tan unànimament complida. I no ens referim a la unanimitat de la massa obrera, que va complir-la, rondinant tant com vulgueu, però va complir-la. El que realment fou per sorprendre, va ésser la unanimitat del burges de tot nivell a acatar l'ordre de vaga: molts ja ni varen obrir les portes. L'endemà, malgrat els bans radiats, les botigues encara no van donar senyals de vida; no s'eixoririven fins al tercer dia.

L'estranger observador i de remarques enginyoses que tants serveis ha fet a tants periodistes, en veure això, no passa per menys de preguntar si és que la burgesia estava solidaritzada amb la F. A. I. Aliances igualment estranyes s'han vist.

Tothom ho ha dit, gent de totes les ideologies i de totes les classes socials, tots els diaris amb cara i ulls: aquesta vaga ha estat la vaga més idiota de totes les vagues que es fan i es desfan en aquesta ciutat que n'ha vistes i patides tantes. Els anarco-ignorantistes poden apuntar-se un bon tanto: han batut un rècord. El que cal evitar és que els entri la pruja esportiva i vulguin millorar la performance cada vegada que la intentin.

Tots hem de tenir present que una situació caòtica com la que hem passat, encara no liquidada, fa pensar molta gent en dictadures, que mal siguin civils no podem acceptar. Ja hem quedat que la gent reacciona feblement, gràcies a una tradició d'ajupir-se, i que un senyor que es doni l'aire d'arreglar-ho tot, a cops d'estaca o com sigui, és susceptible de trobar ambient favorable en les persones emmandrades a reaccionar i excides per uns rampells de caos que aneu a saber quins ocults interessos serveixen, perquè els partidaris de la revolució per la revolució, de fer olla sense programa pel gust de l'olla pura, no han pas de mirar prim ni en els procediments; ni en els ajuts, vinguin d'on vinguin, ni en compromisos el compliment dels quals no entra en llurs principis.

Per sort, Barcelona ha tingut de responsable de l'ordre públic, en tan delicats moments, aquest home admirable que és el governador civil senyor Oriol Anguera de Sojo (l'elogi del qual no cal fer, ni tampoc la defensa), que ha sabut conciliar els interessos de la ciutat amb el mínim de violències.

I, encara que a algú no li sembli que vingui a tomb, acabarem amb una anècdota que hem sentit explicar a un company de reducció.

Un nen, al costat de sa mare, mira un volum d'illustracions. Una de les línies representa el circ romà. L'emperador, des de la seva llotja endomassada, contempla la carnisseria de què uns superbs lleons africans fan objecte als cristians. Tot d'una, el nen, que és observador, exclama: — Mira, mamá: aquest pobre lleó no té cristià.

MIRADOR INDISCRET

Una anècdota de la vaga

El fet passà a la Plaça de Catalunya la tarda del dijous. Sonà un tret i s'originà la corresponent corredissa Rambles avall. Al cap d'un moment es tornaren a formar grups que eren dissolts per la policia. Un oficial s'apropà al promotor de boxa Ramonet, que fa l'embalum de tres, i li digué: — Hagan el favor de circular. — Estic tot sol. — Bueno, aunque esté usted solo. No se permiten grupos.

L'home fort

Dia de vaga. Alguns regidors i funcionaris addictes dinen plegats a la Casa Gran. A l'hora del café els serveixen licors, és clar. El cambrer insinua a Roc Boronat: — Conyac? Chartreuse? Cointreau? Roc Boronat ho medita una mica, i respon decidit: — Cazalla! — No en tenim, d'això... — insinua de nou el cambrer perplex. — Ah!, així, Chartreuse verda.

Un afer urgent

Dia de feina. A l'Ajuntament, una senyora vol veure l'alcalde de totes passades. L'alcalde està atrafegat, es fa excusar. Però els secretaris amables no dissuadeixen la ciutadana pertinac. Vol veure el propi Jaume Agudà, i l'esperarà fins quan sigui. I bé: l'alcalde es decideix a rebre-la davant d'aquell interès. Resulta que la senyora insistent vol veure una tela que li han dit que hi ha al despatx del propi alcalde, la qual tela representa una senyora que «s'assembla a ella».

La deixen mirar, naturalment. Troba la tela (en efecte, hi ha una certa semblança entre la figura pintada i la senyora visitant). La contempla una estona i se'n va.

Misteris de Barcelona

Dijous passat, la circulació rodada de Barcelona era inexistent o quasi. Doncs bé, segons les notes que la Comandància Municipal lliura a la premsa, hi hagué dos atropellaments. Sembla que no es tractava de suicides.

Professió nova

Un dels detinguts quan els darrers successos, fou el doctor Diego Ruiz, deixat anar poc després.

En ésser-li preguntada la seva professió, el filòsof va respondre altiu: — Productor de idees.

Es una resposta a posar de costat amb la de Plató Peig, que, en una ocasió semblant, tot i ésser funcionari municipal, contestà: — Lector.

El pistolisme a Barcelona

Efectivament, està armat tothom que no n'hauria d'estar. Vegeu fins on hem arribat, en aquesta ressenya de La Publicitat del partit de futbol de dimarts:

«...el més dolent, tret d'algunes jugades aïllades, va ésser Samitier; desmarcant i amb poca fortuna quan intentava pendre la pilota.»

Mal senyal

Els funcionaris — i n'hi ha un núvol — de la Societat de Nacions cobren sous esplèndids, i els cobren en francs suïssos. Es d'esperar, doncs, que si es porta a terme el tinglado d'aquest somiatruïtes d'Henri Oger, de fer de Barcelona la capital de la Pau, disposant dels hotels de la

plaça d'Espanya i dels palaus de l'Exposició de Montjuïc per a oficines i altres usos, aquí es formarà un altre núvol de funcionaris.

Però els ben informats ho dubten, i ningú no es vol pendre seriosament semblant projecte, ni per interès personal.

D'ençà que el propi Oger va dir en un interviu que vivia amb 3'25 pessetes diàries, les més desoladores perspectives s'han dibuixat davant dels possibles aspirants a buròcrates pacifistes. Hi ha el temor de cobrar sous que no arribin ni a permetre fer de vegetarià.

Galimatias

Només els lectors que l'hagin llegit — o que, gràcies a aquesta nota, el llegiran — es poden figurar el greu que ens sap no poder reproduir sencer un article de la secció d'estranger de La Nau de dimarts passat. Després de llegir-lo i rellegir-lo i fer-lo llegir a gent competent, encara no sabem si en el dit article es parla de Cuba o de Portugal o d'un país que porta aquests dos noms (!), tal és la barreja que comet l'articulista. Basti'ns dir que l'article porta aquest doble títol: La dictadura cubana. La dominació d'Oliveira Salazar, i acaba de la manera següent:

«Oliveira i els seus fanàtics cauran segurament; però quan deixin el pas lliure als que volen la prosperitat de Cuba, és molt possible que aquella terra fèrtil estigui completament arruinada.»

No ens ha estat possible saber qui era l'autor, o si a aquest se li havien barrejat les quartilles de dos articles diferents, o ja se li havien barrejat dintre el cap els fets de Cuba amb els de Portugal.

El que sí podem assegurar és que l'autor de l'article no és León Rollin ni William Martin.

Companys, home distret

Companys gaudeix — hom creu que amb suficients mereixements — d'una fama extraordinària d'home distret, i és a propòsit d'aquesta fama que circula la següent anècdota:

Companys s'havia casat i abans, naturalment, havia cercat un pis, situat al carrer de Mallorca.

Ara bé, es diu que quan a la nit de nuvis es disposava a pendre'n possessió, tingué de confessar amb una humiliant tristesa a la seva esposa:

— Saps què? Ara resulta que no em recordo en quin dimoni de casa tenim el pis.

Potser en fan una mica massa

Fins ara havíem cregut que el dia tenia només vint-i-quatre hores; però, pel que es veu, els alemanys, que són els homes de les grans solucions, han arribat a descobrir que en té quaranta.

Així ho deia L'Opinió en un títol d'estranger redactat en aquests termes: «Per l'establiment de la jornada de 40 hores.»

Ai caram, ja veieu...

L'Ajuntament de Badalona ha creat una plaça de Director de la Borsa del Treball a gust i mesura d'un diputat socialista de la Generalitat, que és ros i aspirant a deixar l'ofici que fins ara havia exercit.

A propòsit d'això, contem que l'alcalde de la ciutat esmentada tingué el següent diàleg amb un significat sindicalista:

— ...Ja hem creat una Borsa de Treball... — Què en fareu? A nosaltres no ens interessa.

— Pot servir pels dependents mercantils, banca, etc.

— Tampoc interessa, perquè aquests aviat estaran sindicats.

— Mireu, sempre podrà servir pels serveis domèstics...

«Espirit» madrileny

Ja fa molts mesos, MIRADOR explicava l'èxit dels dos cognoms Xirau Palau a Sevilla, quan un dels germans hi era catedràtic, èxit degut a llur fonètica, tan sorprenent a les orelles castellanes.

Ara, que les tasques parlamentàries han fet sonar sovint el nom d'un de la família, diputat, a Madrid se n'han apoderat.

Dos catalans — un d'ells diputat — passen per Madrid. El diputat es sent galant i piropeja una xicota. Aquesta, que no està d'humor i coneix per l'accent que el galant és català, li engega: — Arre, Chirau!

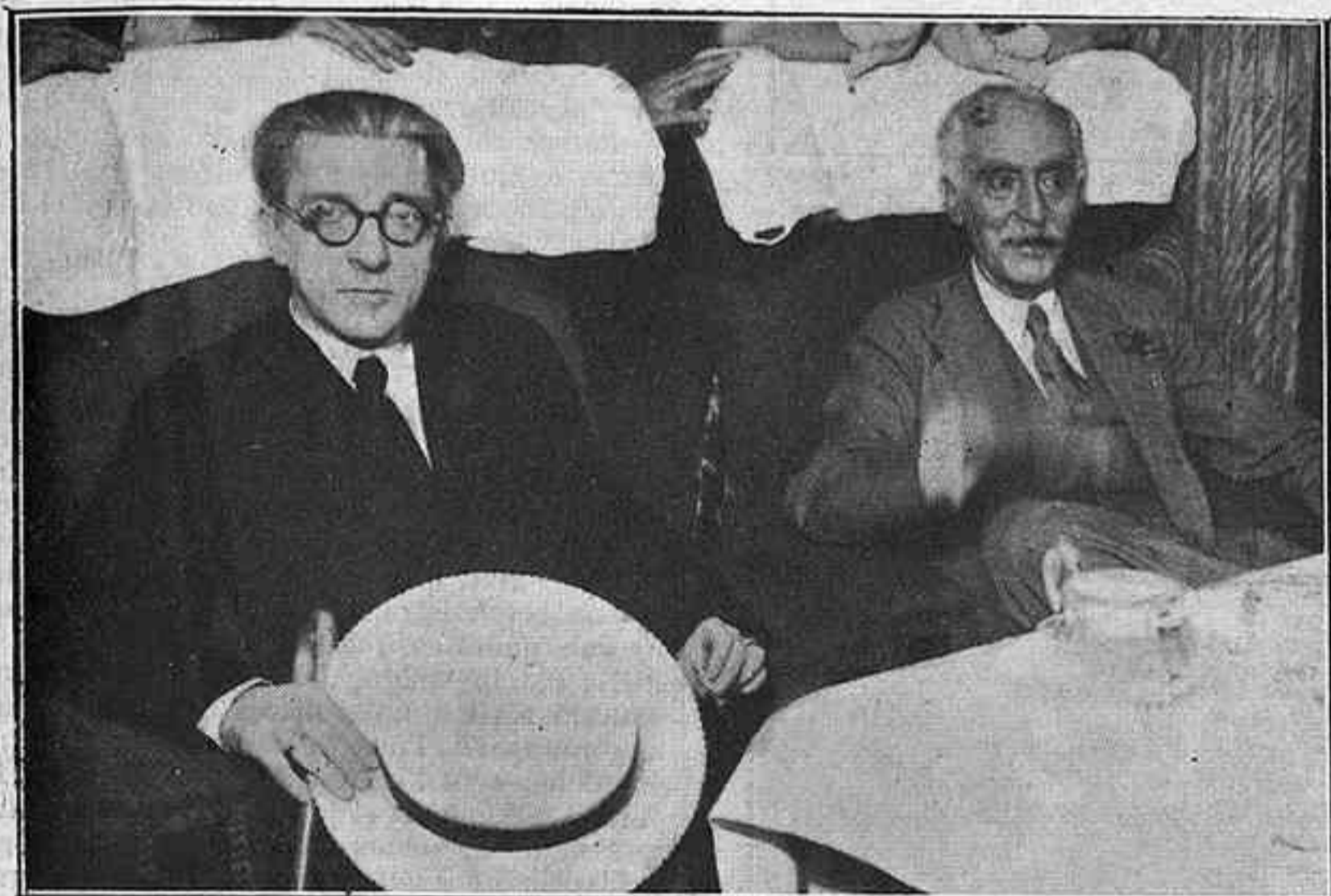
La calba d'En Castanys

El conegut dibuixant i humorista Valentí Castanys, té el cap llis com una bola de billar, i aquesta circumstància li ha valgut que en més d'una ocasió el seu barber li recomanés diversos específics d'èxit assegurat (?) contra la calvicie. En una d'aquestes ocasions, el barber insistia fins a fer-se pesat.

— Li asseguro que com aquesta loció no trobarà res que vagi tan bé. És segura. El cabell li creixerà de seguida. Quedarà parat.

En Castanys es resistí, desenganyat com està, fins que va arribar un moment que davant l'eficàcia i rapidesa que el barber atribuïa a l'específic en qüestió, es va deixar convèncer i va dir: — Vinga, doncs, posi-me'n, i faci'm la ctenxa a la dreta.

S'assegura que el barber no li ha parlat mai més de cap crecepepo.

Els senyors Anguera de Sojo i Macià

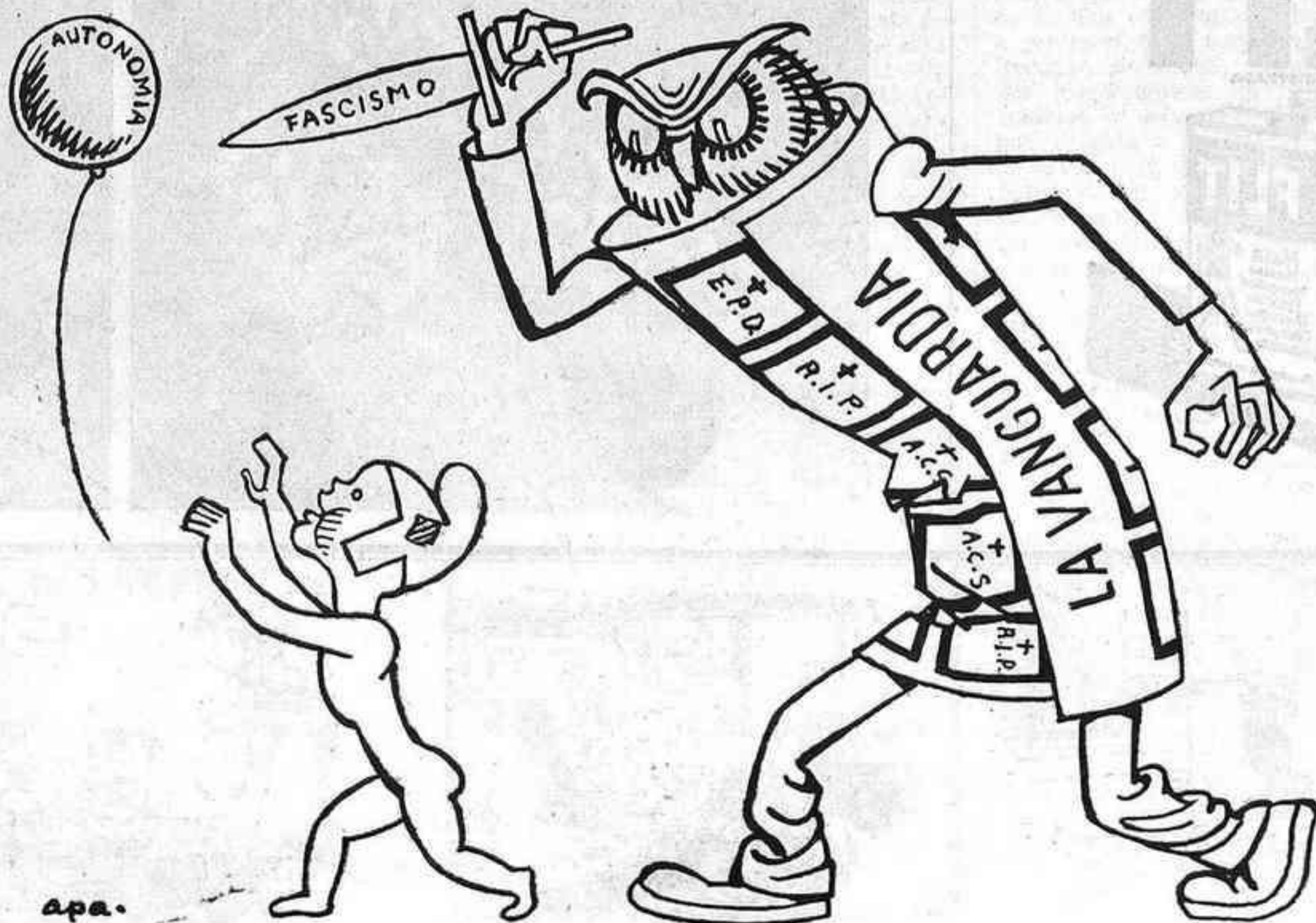
al turisme, caldria potser reforçar l'interès d'aquest espectacle, perquè, en general, el nostre anarquista ha donat massa proves de poca imaginació i d'anquilosament. Des del punt de vista bel·licós, les organitzacions sindicalistes de combat no tenen cap valor. Podem estar absolutament tranquils. L'ideal dels nostres anarquistes és esperar l'adveniment de la revolució per procediments miraculosos, completament passius. Val a dir que la immensa majoria dels obrers ha entès perfectament el mecanisme de la vaga i aprofita la diada per anar a dinar a fora amb la família. I com que la gent ha acceptat el sistema de vagues com unes festes de precepte sense data fixa en el calendari, està ja convingut tàcitament que una vaga ha de durar uns dos dies, o tres com a màxim, i després, encara que el Sindicat no cedeixi, el públic es llença al carrer i dona per resolta la vaga. Valdria la pena que els dirigents del Sindicat tinguessin una mica la noció del ridícul.

Tot això es prestaria a consideracions còmiques i grotesques de l'indole de les que acabem d'insinuar si no fos que la inconsciència dels anarco-ignorantistes costa vuit morts, una trentena de ferits i unes tres centes detencions. Si tot això no fa cap impressió als dirigents de la C. N. T., pitjor per ells.

Quant a les causes d'aquesta vaga, no n'hi ha hagut cap de tan absurda. Llegiu els comentaris de qualsevol diari — burges, és clar — i en tots trobareu el qualificatiu d'absurda. Tothom se n'ha adonat: es tracta d'una lluita de prestigi entre diferents grups anarquistes del Sindicat, una lluita entre homes nous i homes vells. Tots són anarquistes igual: cal no equivocar-se sobre aquest punt. Entre ells es discuteixen només qüestions de detall, de tàctica, d'oportunitat. La solució de la vaga de metal·lúrgics i la publicació del Manifest dels Trenta va esperonar els anarquistes joves, els que ara manen, a plantar cara als vells.

Com hem dit, no volem incórrer en l'error de creure que aquesta vaga sigui l'última. Creiem, però, que el règim de l'arbitrarietat s'acaba. Ho hem dit diverses vegades: els procediments clandestins del Sindicat Unic són una conseqüència dels procediments dels governants de la monarquia que obligaven els Sindicats a viure llargs períodes en les catacumbes. Fatalement el nostre Sindicat haurà d'acclimatar-se als nous costums polítics. Estem convençuts d'això. No hi ha pas més remei: el Sindicat haurà de resignar-se a funcionar a la llum del dia com un sindicat europeu, a viure democràticament i a portar comptes clars com qualsevol societat anònima que pot ésser intervinguda sense previ avís per un delegat d'Hisenda.

El descabellament de la vaga es presta a múltiples reflexions, algunes de les quals, encara que no siguin inédites en aquestes pàgines, volem repetir-les. Cal dir en primer lloc, que el governador, senyor Anguera de Sojo, haurà estat el primer governador català i catalanista — abans de la República els governadors catalans que havien passat pel Govern civil eren descasats — que ha fet el sacrifici d'acceptar la responsabilitat del Poder. Hem dit altres vegades que ens havíem d'acostumar a governar-nos nosaltres mateixos. Era tan còmode com vil acceptar un governador foraster que no tingués cap noció dels problemes de Barcelona. Creure que el governador, un cop dimíttit, no podria acostar-se mai més a Barcelona, equivalia a suposar que la tradició de fer-ho malament era rarament desmentida i que tots els governadors actuaven despòticament. Ens hem d'acostumar a veure ex-governadors per la Rambla, de la mateixa manera que a Madrid s'han acostumat a veure ex-ministres

«El puñal del Godó», drama sense actes de diputat i amb un vestit de quadros.

LES RESPONSABILITATS

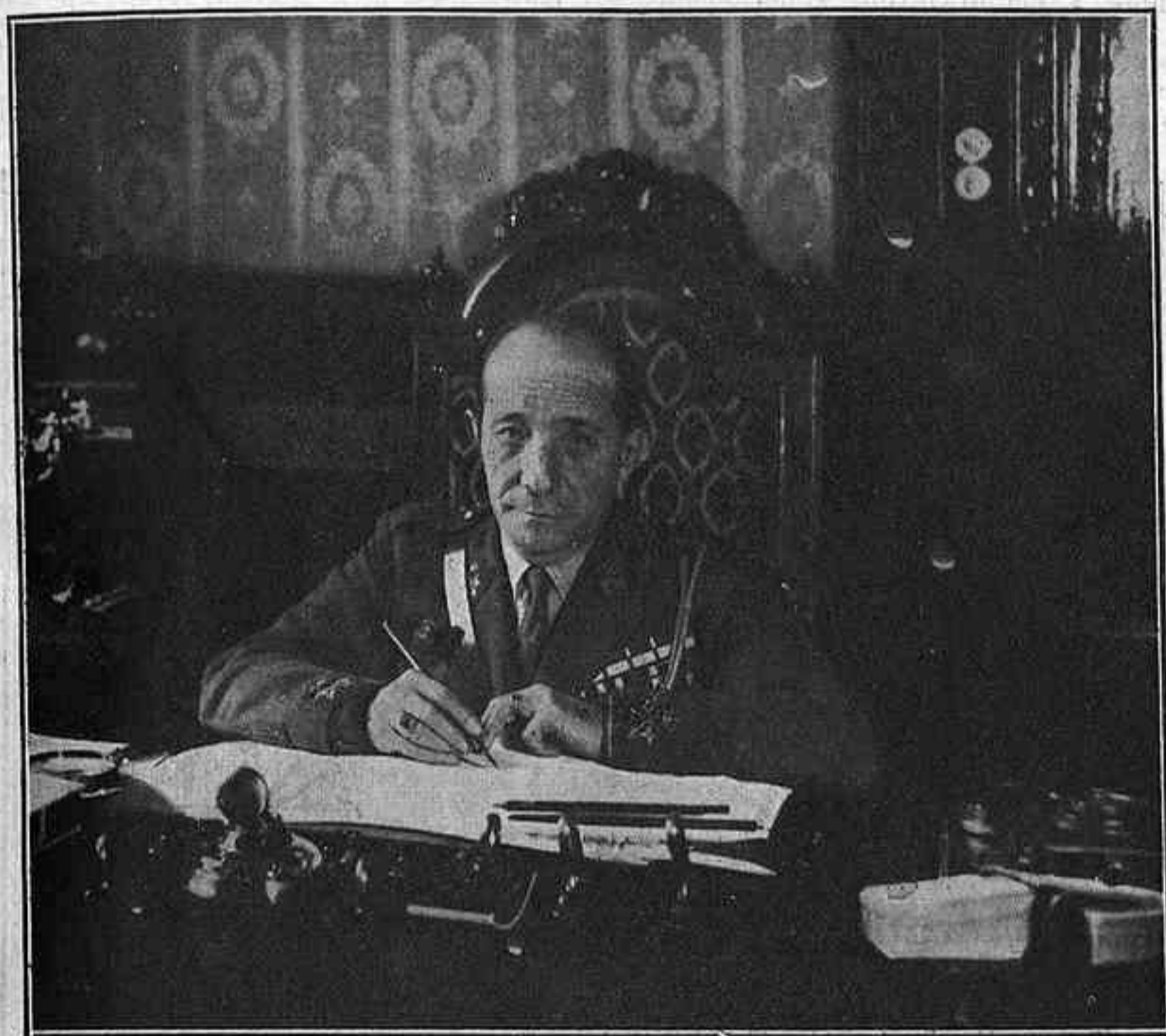
El cas dels virregnats

La Comissió parlamentària de responsabilitats ha començat a actuar amb una energia que pot ésser molt fecunda si sap evitar la temptació d'armar un terrorisme que segurament tindria com a conseqüència organitzar una mena de guerra civil que, tot creant confusió, sacrificaria el dictador i permetria la fuga del dictador.

L'afar de les responsabilitats és un problema vital per a la República. El règim que no sap liquidar energicament la gestió de l'anterior, està condemnat a mort. Si el

com un partit pres, una disposició que cerca més aviat l'home que el delictu, procediment que és possible que permeti la impunitat absoluta. No obstant, la presó preventiva no perjudicarà l'acció de la justícia si es va de dret a cercar el delictu, i no precisament el delictu col·lectiu.

Voldriem només amb aquestes ratlles fer constar que el procediment pot permetre la impunitat dels grans responsables dels crims de la Dictadura. Limitar l'acció contra els que tenien firma a la Gaceta és la sentència

El general Berenguer

govern Berenguer hagués tingut l'audàcia de muntar una maniobra de responsabilitats de la Dictadura i, àdhuc fingint obrant a contracor, hagués tingut el valor d'enviar uns quants dictadorassos a la presó i de permetre, si tant voleu, el linxament d'alguns dictadors, encara hi hauria monarquia. La República no ha de caure en el mateix error. I, arribada l'hora de la liquidació de responsabilitats, ha de cercar el delictu abans que l'home.

L'ordre de detenció contra els ministres de la Dictadura ha satisfet tot Espanya. Però l'acord de detenir tots els homes que tenien firma a la Gaceta, encara que sigui una mesura per a evitar que passin la frontera, també podria ésser interpretada

d'absolutoria contra uns quants dels grans despotes de la Dictadura.

La Comissió hauria de tenir en compte que hi havia grans personatges que no tenien signatura a la Gaceta i que tenien més poder que un ministre. Em referixo als que exercien càrrecs de virrei i als seus principals col·laboradors. No hi ha cap dubte que es va fer contra Catalunya una diferència en l'aplicació de la brutalitat dictatorial. La Dictadura revestia act caracter de salvatgeria: certes autoritats rapinyaven descaradament i el ciutadà era atropellat, multat i vexat de la manera més arbitrària. Si els castellans es resistissin a creure que és un mite tot allò del «efet diferencial», no podran pas negar que dintre la Dictadura hi havia lleis d'excepció i tracte d'excepció sistemàticament aplicats al govern i administració dels catalans.

Seria injust que els ex-virreis fossin respectats perquè no tenien firma a la Gaceta. És lícit de suposar que certs virreis havien fet més mal i provocat més llàgrimes que el pobre senyor Aunós o alguns dels generals ignorats del Directori.

A Catalunya hi havia un poder omnímode, irresponsable. Malgrat la diplomàcia felina i asiàtica d'aquest virregnat, no seria difícil seguir-li la petja, exigir-li responsabilitats i demanar-li comptes d'un sens fi d'abusos de poder.

La Dictadura va tenir a Catalunya formes abominables. Va provocar danys de tota mena, que només poden tenir la compensació de la justícia i va deixar un record que en moltes famílies perdurarà de pares a fills.

Val la pena que la Comissió de responsabilitats examini el cas de certs virregnats. Enamorar-se només dels ex-ministres, seria una puerilitat. I entretant potser deixarem escapar alguns Txang-Tso-Lin, dictadorassos, despotes de la pitjor espècie.

MANUEL BRUNET

Mirant fora

Gandhi a Londres

Gandhi s'ha posat en camí per tal d'assistir a la segona Conferència de la Taula Rodona, que s'ha de celebrar a Londres. Entre altres persones, l'acompanya la filla del vice-almirall Slade, que s'ha fet índia, gandhista i té cura de preparar el sobri aliment de Gandhi: dàtils i llet de cabra.

Per aquest viatge, Gandhi no ha renunciat a la seva sumària vestidura. I és cosa de preguntar-se com resistirà, un home físicament desnarit com ell, l'hivern de Londres. El metge que l'acompanya, el doctor Mehta, degà del King Edward Hospital de Bombay, que ha vigilat la pasteurització de la llet de cabra que el mahatma consumirà en el viatge, s'ha endut uns quants grans mocadors teixits a la manera indostànica i un gran abric.

I potser es veurà un espectacle inesperat, el d'un home prim, gairebé nu, assegut a la Taula Rodona, en el gran saló vermell i or del palau de Saint-James, discutint voltat de senyors ben vestits.

Lord Reading

El ministre d'Afers estrangers del ministeri Mac Donald és fill d'un jueu polonès que es naturalitzà anglès i hi féu fortuna. Aquest home, que renyit amb son pare s'havia embarcat de grumet, vengué diaris a l'Amèrica del Sud, tornà a Londres i hi féu fortuna, fou nomenat en 1922 virrei de les Índies.

I ara, per ocupar el seu ministeri, ha hagut de tallar la seva lluna de mel, ja que acabava de casar-se, tot i tenir setanta anys, amb la que fou la seva secretària a les Índies.

I potser el més remarcable de la seva història, és que, sense haver-se convertit, hagi arribat a tan alts càrrecs i als títols de lord i de marquès.

D'israeli, fill d'israelites batejats, només arribà a vescomte, després d'haver estat primer ministre moltes vegades.

Economies a Anglaterra

Per tal de donar bon exemple, els ministres anglesos, amb unanimitat, han acceptat de bona gana una reducció de paga. Però hi ha un alt càrrec oficial al qual aquesta mida no serà estesa: el de pagador general, que, voltat d'un imponent estat major, complimenta totes les ordres de pagament de la Tresoreria d'Estat.

L'alt funcionari que exercia aquest càrrec, encara que equiparat al d'un ministre, no té paga de cap mena.

Però lord Arnold, que l'ha ocupat fins no fa gaire, ha dimisit, i encara no se li ha trobat successor.

Autògraf?

Com cada any, Helena Vacarescu representa la Romania a l'Assemblea de la Societat de les Nacions, perquè sembla que el seu accident recent no l'ha privada de dedicar-se a les seves ocupacions. S'ha deslloriat la mà dreta en una caiguda, però no per això ha deixat d'escriure. Hi ha qui ha vist cartes de la Vacarescu, escrites a màquina amb la mà esquerra, amb aquest acabament: «Aquesta carta sense firmar és d'Helena Vacarescu.»

Revolta a Portugal

A penes es parla de Portugal si no hi esclata una revolució, i, en efecte, periòdicament hi esclata: ara és per espolsar-se la dictadura dita de Carmona, però realment anònima, ja que els militars que l'exerceixen no ho fan a títol personal, sinó com a representants de l'exèrcit. Aquesta dictadura s'implantà el 28 de maig de 1926, data del divuitè pronunciamiento republicà.

Alguns diaris han remarcat el curiós detall que el sergent-mecànic Carvalho, que amb avió ha bombardejat els voltants de Lisboa i després s'ha refugiat a Espanya, fou el que dugué Franco a Portugal després que intentà sublevar-se a Madrid.

Es veu que aquest Carvalho és un especialista de l'aviació revolucionària.

L'atur forçós en temps dels Faraons

Al museu de Torí hi ha una bona col·lecció de papirs, procedents de les excavacions de Tebas, els quals són desxifrats pacientment pels especialistes. Gràcies a això, hom amplia les dades sobre l'estat econòmic i social d'Egipte en temps de la vintena dinastia, i, entre altres coses, que l'atur forçós castigava periòdicament aquell país i originava revoltes serioses. Els sense feina s'aplegaven al voltant dels graners de la ciutat i reclamaven prop de l'escriba-econom, perquè ho posés en coneixement del faraó, i aquest feia distribuir racions suplementàries.

Una vegada més es presenta ocasió de repetir que no hi ha res de nou sota el Sol.

UNA INSTITUCIÓ QUE S'ACABA

El testament sagramental

Fa pocs dies rebé forma un Testament Sagramental que podria ésser el darrer, car el projecte d'Apèndix Català al Dret Civil espanyol, suara confeccionat, suprimeix aquella supervivència jurídica de l'Edat Mitjana.

El Jutge de Primera Instància del districte de la Universitat, el senyor Filibert d'Arrentes, acompanyat dels oficials i dependents del Jutjat, prengué declaració als testimonis que oïren de llavis del senyor Joaquim Gil Leonart la seva darrera voluntat amb intenció que fos convertida en testament.

Aquesta voluntat, manifestada verbalment davant de testimonis, seguint els tràmits que la Llei marca, serà tinguda per testament efectiu, com si estigués fet davant de notari, gràcies al privilegi atorgat als barcelonins pel Rei Pere II.

Cas que el projecte d'Apèndix Català al Dret Civil Espanyol sigui aprovat i promulgat, ja no podrem celebrar més Testaments Sagramentals, i aquesta modalitat jurídica de Catalunya passarà a la categoria de record històric, interessant només per als curiosos de les institucions il·lustres.

Per això és oportú parlar d'aquesta forma de testar que ha produït els seus fruits, donant facilitats en moments tràgics i anginosos i obrint la porta a l'abús i a la injustícia, servits per la mala fe.

Una tradició barcelonina consignada per Pi i Arimon diu que Pere II el Gran, volent deslligar-se dels entrecans que a l'absolutisme del rei posaven els costums i els privilegis dels ciutadans de Barcelona, donà ordre secreta de calar foc a l'Arxiu, cremant-se molts documents consignadors de franquesses i furs.

Això és versemblant en un rei emportat per l'ímpetu i mancat d'escrúpols com Pere II, el qual tot ho sacrificava a la raó d'Estat i a la satisfacció de les rancúnies, com ho demostrà ofegant al riu Cinca el seu germanastre Ferran Sánchez i mentint als ambaixadors del papa i del rei francès, quan organitzà l'expedició a Sicília, tot assegurant que anava contra els moros africans.

Sobrevingué el perill de la guerra amb França per l'ambició de Felip III, entossudat a aprofitar-se de l'animositat del pontífex Martí IV, el qual no podia perdonar que Pere II s'hagués fet amo de Sicília, considerada feu de l'Església, donant a l'empresa caràcter popular. Felip III veia arribada l'hora d'envair Catalunya, tot fent veure que només volia complir la sentència del pontífex, el qual havia excomunicat Pere II i havia concedit la investidura de la monarquia catalano-aragonesa a Felip III per a qualsevulla dels seus fills que no fos l'hereu.

Pere II no trobà a les Corts de Tarragona i Saragossa l'acollida que mereixia i l'ajut que necessitava, havent d'atorgar el Privilegi general, que confirma els costums i privilegis dels aragonesos.

Tornat a Catalunya, convocà Corts, féu públic el perill d'una invasió francesa i manà que, en dia i hora assenyalats, tothom es presentés amb les armes, per a saber els elements amb què podia comptar.

Els barcelonins anaren a la revista amb les llances i les sagetes sense ferros, volent significar que llurs armes eren els privilegis i dret consuetudinari, els quals, abolits o desconeguts per obra de l'incendi, els deixaven indefensos per a ells i per al sobirà.

Pere II entengué la lliçó i reuní els barcelonins de més autoritat per llur ciència i posició social i els demanà que li proposessin la llista de les reivindicacions per què maldaven, prometent-los que donaria valor legal a la llista.

Tancades les Corts el 26 de desembre de l'an 1283 de l'Encarnació, Pere II publicà, el 13 de gener de 1283 (11 de gener de 1284 de la nostra era o de la Nativitat), el privilegi general que ha pres nom de les paraules inicials del primer capítol: *Recognoverunt proceres Barchinonae et antiqui et sapientes in iure antiquum esse consuetudinem quod...* paraules reveladores que el Privilegi no és un acte de la munificència reial, sinó un reconeixement del que ja tenia ús i vigència en els temps antics.

Entre els privilegis del *Recognoverunt proceres*, hi ha l'autorització dels Testaments Sagramentals, la qual diu textualment traduït del llatí:

«Item, és costum que si algú fes testament o darrera voluntat davant de testimonis, en terra o en mar, en qualsevol lloc que es trobi, en escrits o sense escrits, encara que no hi hagi present cap notari en la dita voluntat manifestada de paraula o per escrit, que valgui la dita darrera voluntat o testament, mentre els testimonis que intervingueren en la mateixa darrera voluntat o testament, dins dels sis mesos que estiguin a Barcelona, jurin a l'església de Sant Just, damunt de l'altar de Sant Feliu Màrtir, estant present el notari que tal testament autoritzà i altres persones, que els mateixos testimonis així veïeren o sentiren escriure o dir, tal com es conté en la dita escriptura o darrera voluntat verbalment explicada pel mateix testador, i que aquest testament s'anomena sagramental.»

L'eminent juriconsult català Joan Malquer i Viladot ha assenyalat la semblança d'aquesta disposició amb la del rei got Xindavint, i tot fa creure que el privilegi de Barcelona té una bona ascendència en la legislació goda, a més del costum de Catalunya de posar fe a la paraula d'home, fins al punt de donar, per aqiescència dels interessats, fe pública a manifestacions particulars de voluntat, tingudes per certes i jurídiques només que per la testificació.

Aquest respecte a la paraula de l'home respaldat en la concessió del privilegi del Testament Sagramental, el qual no necessita més que dos testimonis en lloc dels set que demanava el Dret Romà, llavors vigent a Catalunya.

El privilegi beneficià les poblacions a les quals fou concedit el *Recognoverunt proceres*, així és, les que eren tingudes per carrers de Barcelona: Barcelona ciutat (no les hortes i vinyes, és a dir el terme, en-

cara que avui la ciutat comprèn tot el terme), Granollers, Igualada, Cardedeu i Moya, els districtes de les Franqueses del Vallès i del Maresma i Vilamajor, les parròquies d'Alfou, Santa Susanna i Gallecs, les bailies de Parets i Mollet, el municipi de Vilanova i Geltrú, els castells de Cubells i La Geltrú, la vila i vegueria de Vilafranca del Penedès i el bisbat de Girona.

Per a lloc del jurament fou elegida l'església de Sant Just, la més antiga de Barcelona, construïda a l'amfiteatre romà, lloc on moriren els primers màrtirs barcelonins.

Tot és peculiar i solemne en aquesta institució. El qui es creu interessat que sigui completada la darrera voluntat d'un difunt, manifestada davant de dos testimonis, presenta al Jutjat un escrit explicant que en tal dia fou atorgada una darrera voluntat en presència de tals testimonis. En conseqüència, demana que els testimonis siguin citats, el dia i hora que el Jutjat disposi, a la capella de Sant Feliu de l'església de Sant Just, a fi que prestin jurament i facin declaració responso a les preguntes que en l'escrit són consignades.

El jutge cita els testimonis públicament, i aquests juren davant del rector de la parròquia i del jutge, amb la mà posada damunt dels Sants Evangelis, que hi ha a la taula de l'altar. Després declaren d'un a un i separatament, davant del jutge, el que oïren al moribund o li veïeren escriure. El jutge, si creu tots els tràmits en regla, declara per un aute que ha estat fet un testament sagramental amb la darrera voluntat del difunt i disposa que sigui protocolitzat pel notari que ell designa.

D'aquesta funció jurídica i històrica, la capella i l'altar de Sant Just han guanyat un prestigi extraordinari i una cura especial en llurs conservació i esplendor.

En 29 de novembre de 1525, els consellers autoritzaren a don Jaime Joan de Requesens (algún cabaler de la casa Requesens, el palau de la qual era prop de Sant Just) perquè fes un retaule i una sepultura a la capella de Sant Feliu. El retaule és una bona mostra del Renaixement amb distints compartiments separats per enquadraments gòtics. Fa uns quants anys fou restaurat pel pintor Oleguer Junyent i l'escultor Joan Cuyàs, contribuint a les despeses l'Ajuntament, els Col·legis d'Advocats, Notaris, Procuradors i diverses personalitats, en atenció al funcionament civil que tenen la capella i l'altar.

Un privilegi així havia de donar facilitats a la vida jurídica i familiar, perquè durant molt de temps els viatges eren arriats, les comunicacions difícils i costava molt o esdevenia impossible trobar notari que autoritzés el testament d'un moribund. La religiositat del temps contribuïa al fruit, car era molt difícil falsejar el Testament per mitjà de juraments falsos. Els menys religiosos haurien vacil·lat davant de la suggestió del lloc del jurament, posada la mà damunt dels Sants Evangelis a la taula de l'altar.

La mateixa religiositat i bona fe dels testimonis tenien tots els que intervenien en la cerimònia, i, en conjunt, el resultat era bo...

Avui la qüestió varia i els arguments en contra del Testament Sagramental pesen tant o més que els arguments a favor. La religiositat i absoluta bona fe, indispensables per al bon ús de la institució, s'han esvaïdes massa i és relativament fàcil reunir-se un presumpte hereu cobdiciós, un advocat despreocupat i un testimoni sense escrúpols. Posats d'acord, farien una conxorxa que falsejaria amb la major impunitat un testament, en perjudici de l'hereu veritable.

Per altre cantó, avui és facilíssim disposar del notari o del rector de la parròquia i àdhuc del vicecònsol per a fer testament, bo o malalt.

Això ha fet que els partidaris de l'abolició del Testament Sagramental augmentessin. Ja el gran jurista català Manuel Duran i Bas, tot i ésser un defensor decidit de les formes del Dret Català, en pre-conitzava l'abolició, basant-se en els perills que ofereix i en les facilitats que hi ha de suplir-lo per un testament ordinari.

Es clar que hi pot haver casos especialíssims en què resulti convenient i fins imprescindible. El dia 2 d'agost de 1925 fou assassinat a la Plaça Reial el capità de Carabiners Valentí Alonso Poblet. Arribà encara viu a la clínica i manifestà la seva darrera voluntat perquè fos convertida en testament davant del jutge militar Francesc Pérez Garberí i de dos testimonis més. Aquests juraren haver sentit de llavis del moribund que volia que es fes Testament Sagramental a favor de la seva esposa, i així es féu el desembre del mateix any.

Però, casos de morts violentes o sobtades no són freqüents en temps de pau, i tothom pot tenir llest el testament en plena vida, sense exposar-se que la seva voluntat sigui falsejada.

Diversos altres motius derivats dels aduits han contribuït a l'afaiement de l'eficàcia de la institució, i ara els juristes eminents que han confeccionat l'Apèndix Català al Codi Civil Espanyol no han volgut conservar aquesta modalitat jurídica, considerant-la desplaçada i perillosa.

MIQUEL CAPDEVILA

De part de qui?

...Preguntem sempre que algú vol veure'ns o parlar-nos.

Doncs bé, el mateix hem de fer abans de pendre un remei.

Un amic segur és la

CAFIASPIRINA

el producte de confiança que gràcies a la seva admirable acció produeix alleujament immediat, reanima i dona noves energies.

TRAJOS PER A BANY
BARNUÇOS
CAMISES - PAIAMES
SUETERS
CINTURONS - ELASTICS
MOCADORS
MITJONS - MITGES
PREUS BARATISSIMS

F. VEHILS VIDAL

32-Avinguda Portal de l'Àngel-34
7, Plaça Universitat, 7

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ÉS LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

EL TEATRE

G. B. S. i la U. R. S. S.

Aquells que es proposessin pendre Georges Bernard Shaw com a llur profeta, és evident que no s'haurien pas cercat mala feina: dia per altre haurien de renovar de cap a peu tot llur rebost d'idees i pensaments; haurien de repudiar avui per falsos i equivocats tots aquells axiomes que haguessin adoptat ahir per instruments de llur criteri. Al cap d'un cert temps d'haver volgut seguir G. B. S. pels camins i corriols plens de giragoneses i d'alts i baixos pels quals transita amb tota llibertat i tota

BERNARD SHAW A MOSCÚ
(«Vozrojdenie», diari dels emigrants russos, París)

la comoditat que li permeten la flexibilitat, l'agilitat i la lleugeresa del seu geni, haurien de deixar-s'ho córrer, cansats, atabalats i amb el cap convertit en una autèntica olla de grills.

Socialista carregat d'individualisme; revolucionari desencisat de tots els miratges; esgrimidor hàbilíssim d'unes eines en les quals no té cap fe; demagog menyspreador del seu públic, els aplaudiments del qual, tot amb tot, li plauen força; predicador atapeït d'ironia; institució venerable, les paraules de la qual, siguin com siguin, sempre són escoltades amb respecte i amb consideració, Bernard Shaw és home més per a ésser admirat que per a ésser objecte d'una excessiva devoció.

Bernard Shaw — com el gran Miguel de Unamuno, encara que ben diferent d'ell en altres aspectes — és algú que ha d'anar ben sol, algú que no ha d'ésser seguit. No volgueu pas fer-lo capdavanter de cap escola ni pontífex de cap doctrina. La seva feina és la de remoure les consciències; la de posar en moviment el pensament, no la de crear dogmes pels quals la fervor catèquica coincideix quasi sempre en proporció directa amb la pesera mental dels seus adeptes. Deixeu-lo, de tant en tant, repartir algunes garratades enèrgiques i eficients contra la injustícia i contra la ximpleria; deixeu-lo, també, que, una vegada o altra, per tal de defensar alguna idea que li és cara, o — potser — indiferent del tot, faci trencadissa en allò que és una herència sagrada de la nostra civilització. Deixeu-lo que, un dia amb allò que s'anomena una paradoxa, un altre dia amb un exabrupte, i el de més enllà amb una agudesa cenyida i implacable, trasbalsi la rutina, esbotxi uns quants tòpics i capgrins tres o quatre d'aquelles còmodes conviccions damunt les quals fa de tan bon dormir.

I, a més de tot això, G. B. S. posseeix unes reserves d'admiraçió i d'entusiasme sempre inèdites per tots aquells grans espectacles que se li posen al davant. Si en 1929 va quedar meravellat i seduit pel feixisme italià, i en tornar a Anglaterra després de la seva visita al Duce, va desfer-se en tota mena d'elogis per Mussolini i el seu règim, que per ell era llavors allò que tenia de salvar Europa; ara, en 1931, l'autor de *Santa Joana* no ha pogut estar-se d'admirar i de il·lor fins al capdamunt el que ha vist i ha sentit en el país de Stalin.

George Bernard Shaw, lord Lothion (Phillip Carr), i lady Astor, han visitat darrerament el país dels Soviets — i no precisament en qualitat de desconeguts. Trobant-se allà els excursionistes s'esdevenia el 75.º aniversari del naixement del gran dramaturg, i hom organitzà una vetllada en honor seu. D'aquesta vetllada, G. B. S., com de tot el seu viatge, n'ha portat un bellíssim record, del qual no es cansa de parlar.

En aquella festa, Bernard Shaw va dirigir un parlament al públic, en el qual l'únic mot rus que hi fou pronunciat va ésser el primer: *tovarixxi* (camarades), expellit amb la dificultat que és de suposar, i seguit dels entusiasmes aplaudiments de l'auditori. Aquest parlament és una peça ben representativa del caràcter i del geni del gran irlandès. D'ell podem treure algunes frases com les que segueixen:

«Vull aprofitar aquesta avinentesa per parlar-vos dels meus sentiments i dels dels meus amics lord i lady Astor i el marquès Lothion, amb els quals viatjo. Es tracta de persones increïblement riques, capitalistes i terratinents de gran potència. Però no els condemneu per allò que són, car no hi poden fer res per canviar-ho. Només els proletaris britànics units a tots els altres proletaris del món podrien salvar-los d'aquesta situació.

«No podeu pas imaginar-vos la valentia que hem tingut de mostrar per arribar a aquest viatge a la Rússia comunista. Els nostres familiars, plens de llàgrimes, es penjaven als nostres colls suplicant-nos que no exposéssim la nostra vida en aquesta aventura perillosa. Però quan han vist que estàvem ben decidits, ens van carregar de paneres plenes de queviures, per evitar-nos de morir-nos de fam aci. Ens portàren també robes i altres beneficis de la civilització.

«Però nosaltres hem llençat tots aquests objectes inútils finestra avall del nostre vagó quan sortírem de la frontera cap a Moscú, en veure la previsió i l'atenció de què ens ha voltat el nou règim.

«No sabem com expressar la nostra gratitud al govern comunista del vostre país. Només podem dir que si el govern soviètic pot crear per tots els pobles de la Unió les mateixes condicions d'existència que aquestes de què fruïm — i creiem que aquest és el seu propòsit — la Rússia serà el país més feliç del món enter.

«M'ha estat un gran plaer el de trobar-me cara a cara amb unes forces que per a mi no eren més que uns noms. Fa una setmana Lunatxarski em semblava un nom cèlebre; ara és un home ben vivent. He trobat en ell, no solament un membre del partit comunista, sinó, a més, allò que no més trobo entre els russos: una comprensió profunda i fina de les meves obres. El nom cèlebre de Litvinof ha esdevingut igualment per a mi un home vivent i amical. I jo voldria de totes passades, abans d'anar-me'n de Moscú, veure el nom de Stalin convertir-se en un home viu. Algú de vosaltres que coneixi personalment Stalin no podria ajudar-m'hi?

«M'és difícil d'acabar aquest discurs. He dit tot el que volia dir. Però quan veig davant meu els vostres ulls amb aquesta expressió completament nova que hom no troba mai a l'Occident capitalista, sento que podria parlar amb vosaltres deu hores seguides. No us espanteu; no executaré pas

La burgesia anglesa està extremadament xo...cada.

(Izvestiya, Moscú)

aquesta terrible amenaça. Només us diré, senzillament, en nom meu i en el dels meus companys: gràcies per la vostra rebuda cordial, per les atencions amb què ens haveu voltat, que fan que aquest viatge, tan agradable, sigui per sempre gravat a les nostres memòries.

D'aquest viatge hom conta moltes anècdotes i mots d'espirit, la major part dels quals no s'han pas d'abonar al compte de G. B. S. ni dels seus acompanyants: Lady Astor, discutint amb Iaroslauksi, cap de la propaganda anti-religiosa, el volia convèncer de les excel·lències del règim capitalista, i li digué:

—Apreneu l'anglès de seguida, i veniu a Anglaterra, allà us arrencaré les vostres folles idees!

I el comte Karolyi, que era present a la conversa, la interrompé dient:

—Permeteu-me, senyora, assenyalar-vos que el moment no és pas massa ben triat per invitar el camarada Iaroslauksi a anar a admirar la prosperitat del capitalisme anglès.

En el curs d'un dinar d'intellectuals, Ràdek es dirigí a Phillip Carr (lord Lothion) amb aquestes paraules:

—Us felicito... la vostra obra és la més llegida en tot Europa.

I davant l'estranyesa de Carr, que no sabia de quina obra li podia parlar, continuà:

—El Tractat de Versalles. Bé suposo que deuen cobrar-ne els drets.

Per acabar, en citarem un, del mateix Ràdek a Bernard Shaw:

—Heu estudiat el capitalisme durant setanta cinc anys, i ara veniu a estudiar el comunisme en nou dies.

Nou dies justos, però, que han servit al gran G. B. S. per convertir-se en el més entusiasta propagandista del règim dels Soviets. Tan de bo poguéssim convèncer-lo de venir a passar també alguns dies entre nosaltres!

AHIR I AVUI
Actors de sarsuela

Respecte de la sarsuela, l'opereta representa un triple cas de degeneració: pel que conté com a sainet; de la lírica, perquè la seva música no és tal cosa, ans bé soroll harmònic, pur pretext per a desencadenar una guerra desfeta de pinyols, a propòsit per al lluitament personal del *divo* de tanda. Tot, en l'opereta, és enfocat amb vistes a fer ressaltar el *divo*, d'aquí la baixa qualitat de la música i de la seva literatura.

L'opereta va començar la feina d'eliminació d'actors purs, posant a primer terme

Ruiz de Arana

el cantant i en certs moments les noies de conjunt. En desviar-se vers la revista, barreja estrafolària, la major part de vegades, de la sarsuela, de l'opereta o de la revista pròpiament dita, però sense cap mena de gràcia o d'enginy, l'ha acabada de completar. En la subrevista que ara preval — del tipus de les que posen en escena Breaño, actor repetit, i les *girls* castisses de Madrid, que són una barreja de segona triple i de ninot mecànic —, l'actor encara hi queda més arconat que en l'opereta, encara hi fa un paper més lamentable.

A la degeneració d'un gènere correspon, automàticament, una degeneració d'interès. Sense anar més lluny. Si compareu les *vedettes* que la subrevista madrilenya ha posat de moda al Paral·lel — Perlita Greco, la Yankee —, amb les que havíem vist al Principal en temps del malaguanyat Ferran Bayés, us cau l'ànima als peus.

El fet és que si avui cerquem amb un fanal, a penes si trobareu mitja dotzena d'interprets estrictes, comparables amb els que foren famosos durant el regnat de la sarsuela. Els Ruiz de Arana, els Mesejo, els Julio Ruiz, els Carbons, etc.; actors magnífics que arribaren àdhuc a la genialitat. Un que en quedava darrerament, s'ha passat a la comèdia: Casimiro Ortas.

Avui que els actors de sarsuela, d'opereta o de revista es limiten, en sortir a escena, a fer contorsions, ganyotes desorbitades i a parlar amb veu de falsset i, sistemàticament, a no saber el paper, creguts que se sotregia mitjançant una ganyota o una *morcilla* lamentables, cal endreçar un record a aquells actors que estudiaven els papers a consciència, que els caracteritzaven amb cura i que els interpretaven de manera que el públic veia una figura de carn i ossos.

Oh, Ruiz de Arana! La seva esplèndida creació de *Los Guapos* no ha estat superada, ni tan sols nivellada, per cap altre actor del gènere. El marc reduït de la sarsuela era engrandit per la sola virtut d'aquells interprets. Ni una bajanada, ni una pocasolta. Un halo intens d'humanitat. El grotesc no era pas assolit a força de contorsionisme i de ganyotes simiesques. Ho era, ans al contrari, per la sola i única virtut del contrast entre l'home i la situació. El pas del moment grotesc al moment dramàtic hi era graduat.

I és que la interpretació per part d'un actor, quan es tracta d'un actor intel·ligent, té un ritme. Mai cap d'aquells no deixatava un tipus, a força d'excessos interpretatius poc-soltes. Els detalls no absorbien gens ni mica el caràcter, ans bé servien per a accentuar-lo.

Caldria entretenir-se sobre aquest darrer punt, de comptar amb espai suficient. Tenim, en efecte, aquest detall a remarcar: l'alegria que solien donar a les seves interpretacions, característica en el treball, d'aquells actors.

El contrast d'aquells amb els actors d'ara resulta vivíssim. Els actuals, en general, són amanerats. Treballen d'esma, es refien de la *morcilla* suspecta i les seves interpretacions resulten tristes.

Hem tingut darrerament ocasió de presenciar diferents representacions de sarsueles de l'antic repertori al teatre de Novetats. La impressió no pot ésser més lamentable. Hom els troba desplaçats. Hom els veu el vel acusat del treball d'opereta. Hom els troba mancats de vivacitat. El diàleg, aquell diàleg picat i pintoresc, característic de les sarsueles, els sobra.

En contemplar-los, hom no pot per menys de recordar els temps gloriosos de Ruiz de Arana i defugir tota mena de comparacions, perquè en aquest cas si que resulten odioses.

I vetac!, en resum, la *moraleja* de l'article. Si s'empenya seriosament — no pas com s'ha fet a Novetats, que ha estat, exclusivament, amb el fi de capejar el temporal teatral de l'estiu — una campanya a base del repertori clàssic, s'arribaria a formar un nucli d'actors excel·lents i dignes. La pasta hi és. El que manca és l'ale.

Els actors saben ben bé el que és una campanya teatral de circumstàncies i no s'hi engresquen, no s'hi deixen anar. Tiren a complir. Altrament farien xi veïssim algú empendre-la, amb garanties.

J. C. i V. JAUME PASSARELL

Grock contat per Grock

L'ús excessiu que s'ha fet de l'adjectiu *genial*, ha anat gastant aquesta paraula fins a treure-li tota l'eficàcia. Doncs bé: si poguéssim, tornàrem a donar a aquest mot la corporeïtat, feixuga de sentit, que devia tenir quan el varen posar en circulació, per aplicar-lo a Grock. I poder dir simplement: Grock és el clown genial. Potser aleshores la gent sabria el que volem dir.

Grock és l'home que fa riure a tothom: joves i vells, rics i pobres, analfabets i intel·lectuals. Do escàs que no més posseïxen els elegits, els clowns de geni. Do escàs que Grock posseïxi en un grau elevat. I és que Grock no és el modest o l'orgullós, el tímid o el barrut. Grock ho és tot. Ja ho ha escrit René Bizet que diu: «Aquest home ofereix, no un aspecte de la humanitat, sinó deu. És el tímid, el vanitos, el brutal, el pueril, el ballari, l'acrobata, el músic, el faccios, l'ingeniu en cinc minuts.» Tota la humanitat en pes. Grock és capaç d'expressar tota la gamma dels sentiments. I això ho aconseguix, no per mitjà de la gesticulació immoderada o la ganyota excessiva, de la contorsió epilèptica o la convulsió histèrica, sinó per mitjà d'un simple gest, gairebé imperceptible, del seu rostre o d'una lleugera inflexió de la seva veu flexible. Grock és la sobrietat. És la discreció. És la contenció aristocràtica, que ha après a Anglaterra. Deixem que el gran *amuseur* ens parli d'això. I escoltem-lo quan diu: «Per l'humor que es diverteix d'un gest, d'un matís del rostre, del més petit reflex, el públic anglès ens ensenya la discreció i la finura. És a Anglaterra on es comprèn millor que hi ha una mena d'aristocràcia del riure i que cal preservar-se de la vulgaritat que arrenca el riure fàcil.»

Grock és també l'home de la lògica implacable, de la lògica aclaparadora de tan primària. El clown és sempre desgraciat. I Grock té també sempre aquell sofriment tan necessari als clowns com als actors tràgics. I el resumeix amb aquesta rèplica que Marcel Achard qualifica de shakespeariana: Grock és colpeix llargament el front amb un dels seus sabatons. «Que us agrada, això?», li pregunta el seu *partner*. I Grock de respondre: «Quan pego, no. Però quan m'aturo... és tan bo...»

Doncs bé: aquest clown genial, aquest artista excepcional, ens ha contat ara tota la seva vida en un llibre que acaba de sortir: *Grock raconté par Grock* (Edit. Victor Attinger, París). El gran pallàs encapçala el primer capítol del seu llibre amb aquests mots: «Dussé-je vivre cent vies, je les voudrais toutes pareilles à la mienne...» Mots que resumeixen clarament la vocació, la vocació insubornable, de l'home de circ, que ni privacions ni vexacions, ni fam ni misèria, no han sabut encara col·lirer.

Grock és suís. «En escena, sembla un vaquer disfressat. L'hi han dit moltes vegades. I no s'equivoquen. Car és de Reichenbach, a la vora de Frutigen, en l'Oberland bernès. I es diu Wettach. I els Wettach han estat sempre pagessos i vaquers. Grock, amb un estil viu i fresc, sempre directe, sovint irònic, ens conta la seva infància. Un dia, quan era petit, agafa un rosari de cebes i les fa rodolar, d'una a una, per una canalització de fusta, on hi ha aigua al fons. I obté tot un concert de música inèdita. Música de cebes! Això serveix a Grock per a bastir tota una teoria del seu art. I ens diu que ha sentit sempre una necessitat instintiva d'atribuir a les coses el paper contrari al que la Natura els ha assignat. Totes les coses i els objectes amb els quals ensopega semblen voler-li dir amb aire de reprotx: «T'esperàvem. Fes-nos fer una altra cosa. Ens avorrim tan sobriament!» I, segons Grock, tot home que desitja l'èxit ha de considerar la vida així. Cada matí, ha de contemplar el món com si se li aparegués per primera vegada. Les cebes no més serveixen per a decorar els rostros? Quina manca de fantasia i quina banalitat! I pensar que les cebes fan una música tan encisadora! Atribuir a les coses el paper contrari al que la Natura els ha assignat. Intenció que coincideix exactament amb la més pura ortodòxia sobrealista. Ara ens expliquem per què Grock plau tant als nens i als poetes més nous.

Un altre dia... Això passava al Wintergarten de Berlín. Grock estava a punt d'ésser amputat d'un braç a conseqüència d'una intoxicació. Però aquella nit havia de treballar. Per a escanyar els seus terribles dolors, va improvisar unes cabrioles inversemblants. Va sofrir horriblement. Però el públic va riure de tot, aquella nit. Acabat el número, la sang va saltar a través de la bota. Però la partida estava guanyada. L'inevitable a tot preu, el terrible *ho cal*, s'havien imposat. La voluntat havia triomfat. I Grock aprofita també aquesta anècdota per a constatar la ferria voluntat que cal a l'artista de circ per a anar endavant. Res no és impossible a l'artista-nat. L'educació de la seva voluntat, que ha cultivat des de petit, li dona ales encara que tingui l'edat dels patriarques. L'artista no té edat. Els anys que fugen no compten per a l'artista. La seva concepció de la vida és molt simple: en tot, per sobre de tot, la voluntat. La voluntat fa la seva felicitat i el seu turment...

El llibre de Grock va ple de detalls sabrosos i pintorescos de les seves eternes peregrinacions. Budapest i Buenos Aires, Sant Petersburg i París, Brusselles i Amsterdam... La conquesta d'Anglaterra. La més

difícil de les conquestes. El públic anglès és fred i exigent. Però Grock se'l va ficar a la butxaca. Va treballar una llarga temporada a Londres. Al Palace Theatre, a l'Alhambra, a l'Empire. I finalment al local més cèlebre de tots: el Coliseum de Trafalgar Square, el primer *Variétés* del món, el somni i l'ambició de tots els artistes. Actuar al Coliseum de Londres és per a l'artista allò que és per al cantant cantar a la Scala de Milà. I després als Estats Units...

Poc èxit. Per als ianquis, Grock és massa dolç, poc excitat i excitant. No són els matisos ni els sobreentesos allò que aquella gent saben apreciar. Només els clowns trepidants els interessen.

Finalment, Grock dedica un bon nombre de pàgines del seu llibre a Espanya. Té una veritable predilecció per Hongria i Espanya. Diu que hi troba encara sentiments generosos i forts. Aquests públics són romàntics, no estan encara modernitzats. Grock està orgullós d'haver triomfat a Espanya. És la pàtria dels clowns com Itàlia és el país dels tenors. El judici del públic espanyol en matèria de circ és d'una justesa i d'una severitat implacables. I decideix l'èxit internacional. Si un clown plau a Espanya, plaurà a tot arreu. Grock parla, eternit, de les seves actuacions a Barcelona amb el Circ Alegria. Diu que els barcelonins s'encisaven amb allò que en deien el *cap de porc* d'En Grock. Saragossa el va rebre també triomfalment. I Palma. I el Circ Parish de Madrid, on va presentar una mena de sarsuela, *car ces ravissantes opérettes espagnoles* l'interessaven extraordinàriament...

I acabem. Quan tornarem a veure Grock a Barcelona? Quin empresari es decidirà a tornar a portar a Barcelona aquest home, avui cèlebre a tot el món, que guarda, curosament emmagatzemats a la seva memòria, records tan simpàtics de la nostra ciutat?

SEBASTIÀ GASCH

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

F. FERRER AYMAR
Clarís, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de
bronze, Tintes i Utiltatge per les
Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

LES LLETRES

Jean Cocteau

Quan Jean Cocteau anava a estudi va ésser un pèssim estudiant. Ell ho explica en començar una lletra a Jacques Maritain que ha esdevingut cèlebre. Sembla, però, que l'autor d'*Orfeu* va excel·lir en dues assignatures, totes especials: gimnàstica i dibuix.

Jo sempre he vist en aquest panorama escolar de Jean Cocteau un índex de suggestions crítiques; no res menys, una visió anticipada del seu avenir estètic. Expliqueu, si no, d'on vénen aquesta voluntat d'acrobàcia i aquesta neta plasticitat que hi ha en tota la producció literària-gimnàstica i dibuix—de Jean Cocteau.

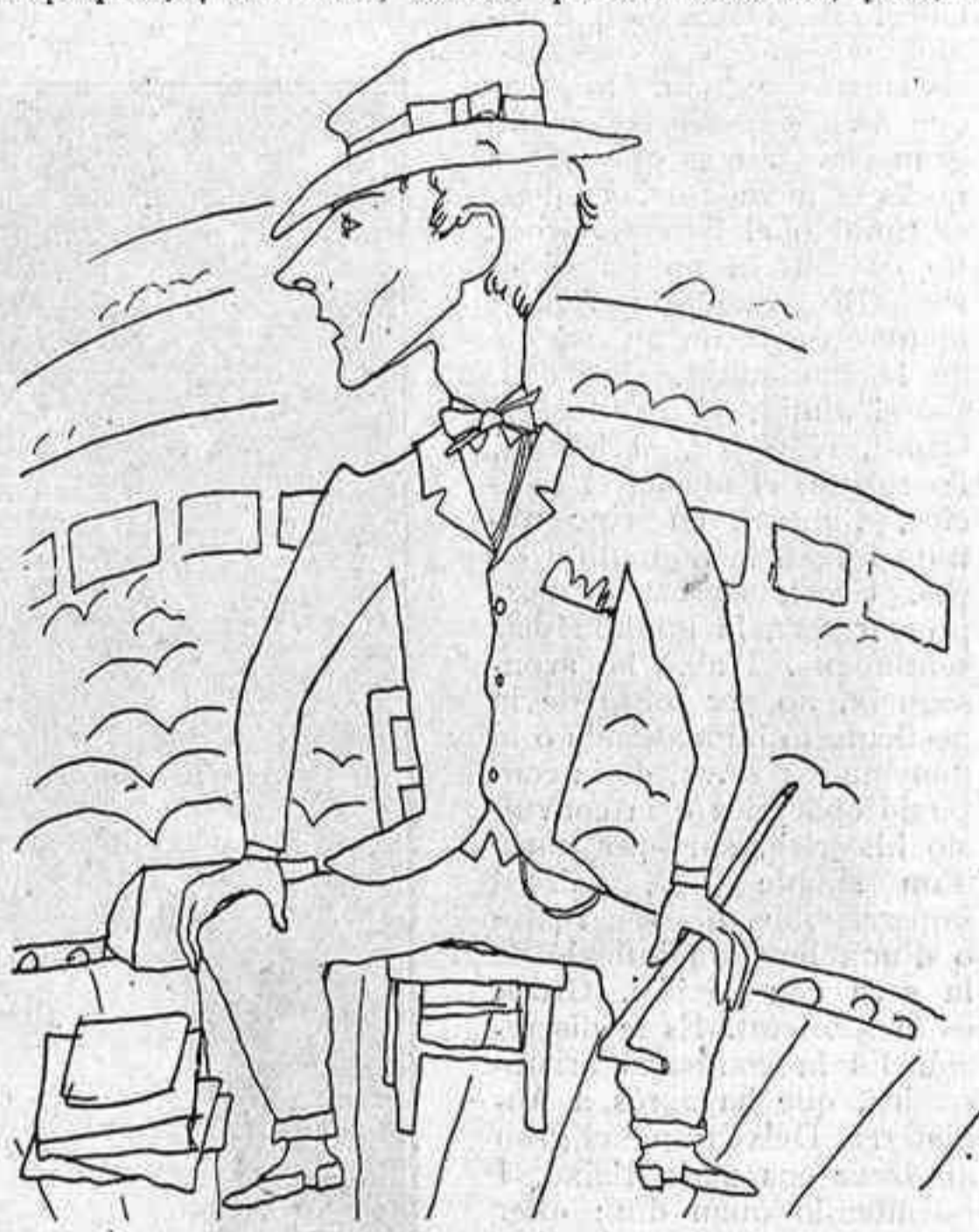
Avantguardista de tota la vida i de cada instant, avantguardista per damunt de tots els avantguardismes, Cocteau emergeix de totes les mèlles de la literatura turbulenta amb una llum de claredat sobre el front. En la lluita de tota la història, de la lluita contra l'instint, Jean Cocteau ha estat, amb Paul Valéry, el capítol màxim de la Intelligència artística. Tota la lluita i tota la polèmica de les renovacions actuals ha estat, accentuadament i apressadament, una lluita de classicisme contra romanticisme (de futurisme contra simbolisme, de cubisme contra sobre-realisme). Benjamin Crémieux, cronista del segle XX, ha escrit com a paraules bàsiques aquestes dues: inquietud i reconstrucció.

Diem ara com aquesta és pròxima i vigent; la poesia torna al metre i la pintura al culte de la forma—postexpressionisme. I fins i tot, la màxima subversió sobrealista no té sovint un sentit acadèmic molt precís. No parlo ara de l'exactitud estilística i formal d'un Bréton; ni de les direccions més o menys constructivistes (Miró, enrrera) d'un Tanguy (Dalí, Palencia, Planché) per una banda, o d'un Giorgio de Chirico (i André Nathan) per l'altra. No és inconscient qui vol—deia el crític—, sinó qui pot.

Contemplem ara, per exemple, l'esforç tenacíssim de Jean Cocteau per a esdevenir anormal, extrarreal i nebulós, al llarg de les tres centes pàgines del seu *Opium* (diari d'una desintoxicació), Ed. Ulysses, 1931. Ha fet ben fet Euxenio Montes recordant davant de l'obra cocteaiana el *Jongleur de Notre Dame de Paris*; sí, una pura qualitat de joc—joc d'intelligència—és tota l'obra que estem llegint. «No m'agradaria que em sorprenguessin escrivint, diu Cocteau. He dibuixat sempre. Per a mi escriure és dibuixar, és enllaçar les línies de tal faiscó que es faci escriptura, o deslligar-les de tal manera que l'escriptura es converteixi en dibuix. No surto d'aquí. Escric, provo de limitar exactament el perfil d'una idea, d'un acte. A fi de comptes, circumdo fantasmes; cerco els contorns del buit; dibuixo.» Circundar fantasmes! Fer plàstic, precís, tangible tot allò que és nebulós i profund i anàrquic i desordenat! Aquesta és la manera intel·ligent de fer poesia de Cocteau.

Què sentim nosaltres, en efecte, davant dels dibuixos, dels textos, de la inspiració d'aquest diari d'una desintoxicació? Sentim

la mateixa sensació de normalitat que experimentem, malgrat els trucs, davant d'*Orfeu* o de *Roméo et Juliette*. El llibre és, com a màxim, un esforç d'introspecció—hi ha pàgines d'autocrítica indispensables al futur estudiós—i de curiositat (sobre Proust, sobre els fenòmens de la toxicomania, etc.). I, plantant damunt de tot, la llum crua, anàctica, precisa de la seva gran intelligència. Nosaltres no sabem si la seva intoxicació fou real; sembla que sí. Nosaltres, però, li

Auto-retrat de Cocteau

reconeixem talent literari per a bastir tota una obra de fantasia sobre aquest tema.

Davant d'una obra estructurada així, amb una voluntat de llum com aquesta, hi ha una suggestió molt interessant a fer. Hom pot comptar amb una dada precisa: el catolicisme—més o menys espectacular—del famós home de lletres. Per què, doncs, ja en aquest camí no parlar de l'*italianisme* de Cocteau, donant-li el mateix sentit que a l'*italianisme* que l'Ors apunta en la pintura de Picasso?

Hi ha, certament, evasions. Cocteau parla dels àngels. Recordem, però, que són uns àngels precisos i concrets: *tachés d'encre et de neige*. La neige neva sobre el paper blanc; l'encre és la tinta xinesa dels seus dibuixos impecables. Els àngels resten lligats a la geometria exacta de Jean Cocteau, primer premi de dibuix—i de gimnàstica—.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Premi Crexells 1931

Com cada any des de la seva institució, el Premi Crexells serà adjudicat el dia 13 de desembre. El jurat qualificador tindrà en compte les obres que, ajustant-se a les disposicions reglamentàries, hagin estat publicades des de l'1 d'octubre de 1930 al 30 de setembre de 1931.

Quant a les obres inèdites que vulguin concórrer al Premi, hauran d'ésser lliurades, abans del darrer dia d'aquest mes, a la secretaria de l'Ateneu Barcelonès (senyor Manuel Morón), de 10 a 1 i de 4 a 7.

Pels medis literaris s'ha començat ja a rumorejar alguna cosa sobre la probable participació de noms coneguts en la literatura catalana. Però creiem improcedent avançar, ara i en aquest lloc, alguna notícia.

ELS LLIBRES

Joaquim Ruyra, La parada

L'actualitat literària, que avui dia manté un to de discreció gairebé excessiu, entremig de les convulsions polítiques i socials, ha posat al primer rengle dels aparadors de les llibreries i biblioteques el nom prestigiós de Joaquim Ruyra. El venerable autor de *Marines i Boscatges* ha publicat simultàniament un recull de poesies, editat per *La Paraula Cristiana* sota el títol *La Coblà* i una reedició de *La Parada*. No sóc prou gosat per a entrar en l'estudi de l'obra lírica de Ruyra, i només assenyalare l'accent ingenu i cordial dels poemes, la riquesa de llur lèxic i el curiós pròleg, que és una demostració de l'esperit inquiet de l'autor i de la seva preocupació pels aspectes tècnics, que podríem dir-ne externs, de les seves produccions.

Als que no coneguessin encara aquell aplec de contes que Ruyra aplegava, cedint a les instàncies de Josep Carner, sota el títol del primer treball del llibre *La Parada*, caldria recomanar-los que ben de pressa fessin la lectura d'aquesta obra, que marca, al meu entendre, el punt dolç de la maduresa del gran prosista. Jo l'he rellegit, viu encara el record de la seva primera lectura, i he retrobat els mateixos encisos que hi vaig descobrir en la meua adolescència. Joaquim Ruyra, que havia estat una brillant revelació quan, molts anys enrrera, va publicar les seves *Marines i Boscatges* (només cal recordar l'èxit de *Jacobe*, que fou l'esdeveniment literari d'aleshores), refermà amb solidesa el seu prestigi amb *La Parada*. Quan hom faci un estudi aprofundit de l'obra de Joaquim Ruyra considerarà, em penso, les seves primeres creacions—agrupades després en el llibre *Pinya de Rosa*—com la pura revelació del talent de l'autor, i les posteriors, singularment les agrupades en aquest llibre suau reeditat, com el producte del seu estil a través del procés de depuració i reglamentació del llenguatge literari.

El conte que obre el llibre—després del pròleg de consuetud—, és una viva demostració de com Ruyra hauria pogut ésser un dels nostres millors novel·listes si s'hagués decidit a afrontar amb valentia i sense escrupols excessius d'ordre religiós un tema complet i intens de la vida de la nostra Costa Brava, que ell tant coneix i que d'una manera tan mestrifolada descriu en totes les seves narracions. És la mateixa impressió que ressurt de *L'idilli d'En Temme*, de *Jacobe*, fins i tot d'alguns dels contes més curts, com ara aquell deliciós *El Primer Llustre d'Amor*, i que ens fa plànyer encara més que per miraments de consciència l'autor hagués estripat, en la seva joventut, una novel·la llarga. Aquesta novel·la, condemnada a la ineditesa absoluta del no-nat, serà el retrat més gran que les lletres catalanes podran fer a Joaquim Ruyra. I per què serà—no podedeu per menys de pensar—que els novel·listes catòlics, que a França, si es diuen Mauriac, Green o Bernanos, produeixen obres plenes de vida i obertes a tots els problemes del món, a casa nostra han de fer aixorca la seva ploma o destruir les seves produccions per a evitar uns dubtes traïcions a llurs ideals religiosos?

La *Fi del Món a Girona* i *El Vals Final*, dues històries fantàstiques, que per força haurien de plaure als sobrealistes, desta-

quen del llibre, junt amb *El Malcontent*, d'un caràcter una mica similar, i tenen la força d'uns aiguafortos impressionants. Sobretot aquella narració de la fi del món, d'una extraordinària força obsessiva, és plena de bellesa d'estil i d'imatges i aconsegueix crear un ambient d'opressió, en el qual el paisatge urbà de Girona emmarca les escenes imaginàries del conte amb un encaix perfecte. *El Malcontent* té la difícil

Joaquim Ruyra

gràcia d'introduir un element sobrenatural—el miracle—, propi de la rondalla, en una narració d'estil perfectament novel·listic, que s'extasia en les belleses de la Natura i en les joies de la vida planera. Cal fer remarcar també la curta impressió titulada *D'una olor*, en la qual Ruyra especula amb les correspondències dels sentits, grates a Baudelaire, i amb el poder evocatiu subconscient d'una impressió purament sensual. Pot recordar-se, com un argument més a favor de les possibilitats enormes de Ruyra en el camp de la novel·la, que una de les obres més importants d'aquest segle, *A la recherche du temps perdu*, comença amb algunes d'aquestes associacions de records i sensacions.

L'estil de Ruyra, no cal recordar-ho, és el d'un mestre de la prosa catalana. Una meravellosa fusió sàvia i transparent del llenguatge popular, viu i bategant en els llavis dels pescadors de Blanes o dels pagesos de l'Empordà, amb les belleses més destil·lades del català antic i les elegàncies i modernitats més ben triades de la llengua moderna.

I, si ens cal creure els indicis, aquest meravellos estil de Ruyra no és el producte d'una ingenuïtat literària, sinó el fruit treballat i madur d'una preocupació artística.

Per endevinar com deu tenir cura Joaquim Ruyra dels problemes de tècnica de l'estil, només cal llegir els pròlegs dels seus llibres, en els quals, de passada, planteja temes literaris interessants per a tots els que, com ell, són devots servents de la llengua catalana i cavallers esforçats de la seva glòria i perfecció.

RAFEL TÀSIS I MARCA

VARIETATS

Els clàssics a Alemanya

Cada dia es pot notar més que el poble que més llegia els clàssics i més el representava en els seus teatres, se n'aparta cada dia més.

Segons les estadístiques de les gran biblioteques alemanyes, el 60 per 100 dels llibres demanats pels lectors són obres publicades els darrers cinc anys.

I en el teatre passa alguna cosa per l'estil. Ja retremem des d'aquestes pàgines el resultat d'una enquesta sobre el teatre clàssic a Alemanya. Shakespeare mateix, que era l'autor més representat a Alemanya, tot i ésser anglès, va de baixa. Hom pot representar *Hamlet* de frac, fer sortir motos en *L'amansiment de la fera*, o transportar a bord d'un vaixell de guerra l'acció de *Molt sarall per res*. Tot és endebades. L'espectador alemany d'avui dia només té una comprensió mediocre de les obres mestres del passat.

Hall Caine

Hall Caine era un dels darrers lligams que unien les lletres contemporànies angleses amb les de l'època victoriana. Ha mort, la setmana passada, al seu casal de l'illa de Man, a setanta quatre anys, treballant en l'obra de més alè de la seva vida d'autor popular: una *Vida de Jesús* en la qual feia deu anys que treballava i que havia de comptar uns quants volums. D'altra banda, gran part de la seva obra està inspirada en la història sagrada.

Tenia com pocs el sentit del melodrama, i les seves novel·les, a l'escena, tingueren tant d'èxit com en el llibre.

Per fer-se una idea de la popularitat d'aquest home, es calcula que les lletres li han produït mig milió d'esterlines. Cal dir que a les quatre del matí ja es posava a treballar, i que no planyia viatges ni estades per documentar-se. Però havia d'escriure en la seva illa natal.

Es gloriava d'assemblar-se físicament a Shakespeare, i cultivava aquesta semblança.

L'evolució de la premsa

El novel·lista i cronista Marcel Prévost comenta, a la *Revue de France*, la transformació actual del periodisme. Sembla, en efecte, dibuixar-se una transformació de la premsa, marcada per la preponderància dels diaris d'informació.

«Assistirem—es pregunta Prévost— a la desaparició definitiva del veritable article de periodisme, crònica animada, estudi cenyit, nodrit i acurat, sobre els esdeveniments i les persones; comentari alhora docte i atractiu sobre la política, els treballs de l'esperit, els costums?»

«No ho crec pas.»

«Solament, articles així desapareixeran de mica en mica del quotidià. Emigraran cap a d'altres formes d'expressió. La del gran setmanari és recent a França; però la seva sobtada importància ja és prou significativa. Afegeixo—i no em contradiria ningú, n'estic segur— que la forma «revista», que abans de la guerra ja es tractava de «sobrevivència», després ha pres amb escreix la seva reventia, i coneix—en part a causa de la transformació moderna dels quotidians— una fortuna que anys enrrera no s'hauria gosat predir-li.»

«Però no és gens dubtós que, cada vegada més, per acollir el periodisme d'idees, d'estudis, la crítica dels costums i de les aplicacions de l'esperit, es multiplicarà i difondrà la forma ampla, lliure, serena del periòdic no quotidià, on l'article, fruit de llargues hores de reflexió i de treball, frueix almenys del privilegi de no ésser estrictament efímer.»

La novel·la policíaca

No són solament els films policíacs els que coneixen el favor del públic; la literatura policíaca frueix d'uns tiratges copiosos. I volem dir, precisament, novel·les policíacs, no pas novel·les d'aventures, discriminació que cal establir.

La novel·la policíaca és un gènere més limitat, més rudimentari i tot, i terriblement gastat.

Stanislas-André Steeman, especialista del gènere policíac, guanyador del premi de la novel·la d'aventures, té molt d'interès a establir aquella diferenciació, i defensa el gènere:

«Té el favor del públic perquè la novel·la policíaca pertany essencialment al temps present i és una transposició moderna de la novel·la de capa i espasa: és la cançó de gesta d'avui dia. El seu ritme es confon d'allò més bé amb el d'una època que té pressa, i on hi ha molta gent que no vol llegir entre ratlles i necessita una petita dosi quotidiana de meravellos.»

Però allà on Steeman ja no ens convenç és quan parla de l'abast social de la novel·la policíaca i de l'estímul que constitueix per al raonament i l'observació.

Darreres novetats franceses d'èxit

Vicki Baum. - GRAN HOTEL.	7.50 pessetes
Maurice Bedel. - L'AMOUR CAMARADE.	6.00 »
Henri Béraud. - ÉMEUTES EN ESPAGNE.	7.50 »
Victor Marguerite. - NON !	6.00 »

De venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

Dr. Ottmar Bühler, La Constitució alemana de 11 agosto 1919 (Ed. Labor)

En la història política contemporània, la Constitució alemanya, aprovada a Weimar el dia 11 d'agost de 1919, ocupa un lloc preeminent. L'esforç realitzat per l'Assemblea nacional en els mesos de març a agost, significa el treball immens de redreçament d'un poble, que es trobava en 1919 amb la difícil tasca d'organitzar-se políticament, tot sortint d'un desastre exterior i d'una revolució interna. Alemanya tenia aleshores la necessitat ineludible de modificar el seu règim intern, de conformitat a les obligacions imposades pel Tractat de Versalles, i el deure de democratització de l'Imperi, que deixava d'ésser patrimoni d'una família per passar íntegrament al poble. La democràcia assolia una victòria decisiva amb la promulgació d'aquesta Constitució i l'absolutisme perdia la seva seua principal.

El moment històric d'aparició de la Constitució de Weimar assenyalava un punt de màxima intensitat. Com després de la Revolució francesa, després de Versalles els pobles s'esforçen a adaptar-se a les condicions vitals noves i el legislador es troba enfront d'una multiplicació de problemes concrets i d'un canvi general d'orientació. Calia establir les bases fonamentals de la vida jurídica del poble i en la Constitució es varen recollir, condensats i estructurats, els principis directores de la vida social futura.

Per això tothom que s'interessi en l'estudi i coneixement de la vida política actual ha de llegir amb atenció la Constitució alemanya i en el llibre de Bühler trobarà demés un comentari cenyit i clar de les seves disposicions, junt a uns capítols generals d'orientació, en què fa resum de la història constitucional alemanya des del segle XIX i de les idees fonamentals de la Constitució de Weimar.

Però a part del seu valor real, aquest llibre ofereix avui per nosaltres un altre valor: l'oportunitat. La vida política del nostre poble, sotmesa durant anys i anys a la pressió d'un poder personal, que perseguia l'anihilament de l'espontaneïtat popular, té avui ocasió d'incorporar-se al camí de la democràcia i tot ciutadà té el deure d'interessar-se en la cosa pública; de fer-se una cultura política que el faci apte per a les funcions que li corresponen dintre de tot règim democràtic. I aquesta cultura sols és possible coneixent el moviment constitucional contemporani que s'inicia a Weimar.

Però hi ha una altra raó que invita a la lectura d'aquest llibre aliconador. En el mo-

ment en què s'ha parlat al nostre poble de consolidar el nou règim establert una nova organització socialment més justa, s'han aixecat sectors socials sencers demanant respecte a les tradicions i als drets adquirits. Unes i altres mereixen ésser tinguts en compte, però sols en la mida que no signifiquin oposició al nou règim i persistència de les pràctiques i privilegis de la situació anterior. Cal que pensi avui tothom que un canvi de règim, o significa l'establiment d'un nou mòdul social, portant les seves conseqüències a les situacions jurídiques que fonamenten la vida col·lectiva, o és senzillament una actitud ineficax i estèril. Per això és interessant llegir algunes de les declaracions contingudes en la Constitució de Weimar, que expressen la ideologia del poble que des de Kant ha impulsat més fortament la cultura occidental. Recollim a l'atzar les següents: «El poder polític emana del poble»; «Tots els habitants del Reich gaudixen de plena llibertat de creença i de consciència»; «No existeix religió de l'Estat»; «L'art, la ciència i el seu ensenyament són lliures»; «La propietat imposa obligacions. El seu ús deu constituir al mateix temps un servei pel més alt interès comú»; «A tot alemany deu oferir-se-li la possibilitat de guanyar el seu sustent mitjançant el desenvolupament d'una activitat econòmica. Mentre no sigui possible oferir-li un treball apropiat, deurà atendre's al seu indispensable sustent». Vetaquí els pilars d'aquesta Constitució que comença dient: «La nació alemanya, acorde en les seves diverses branques i animada de la voluntat de renovar i consolidar el Reich en nom de la llibertat i de la justícia, de servir la pau interior i exterior i fomentar el progrés social, s'ha donat aquesta Constitució». Que lluny està aquesta fórmula de la que precedia la Constitució de 1871!

El llibre de Bühler, puicrament editat per l'Editorial Labor, forma part d'una nova Biblioteca de Cultura Política, que anirà oferint al públic estudis diversos sobre problemes generals d'organització de l'Estat i monografies, que tindran per objecte l'escola, l'agrariisme, els problemes obrers i econòmics, etc. D'aquesta manera projectaran un quadre de la situació política actual i dels problemes que s'aixequen interrogants en la nostra època.

Per últim, hem de remarcar que la traducció, per Rovira Armengol, ha estat acuradament treballada.

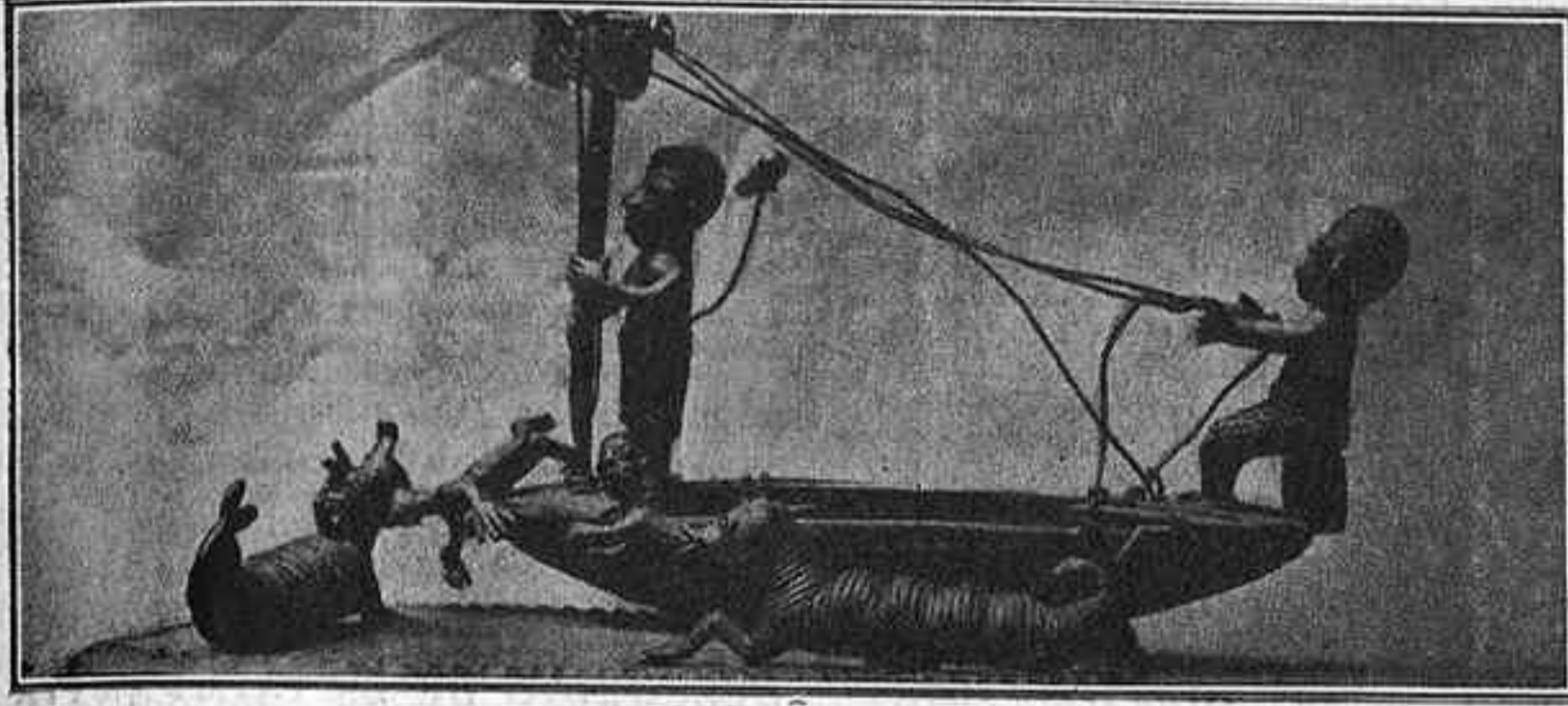
J. QUERO MOLARES

LES ARTS — DISCOS

Art negre catòlic

Fa només un quart de segle que Europa s'interessa per l'art negre. Hi hagué un moment que l'esnobisme el posà a la moda. Els pintors Picasso, Matisse, Derain, Braque, Haviland, eren els seus més entusiastes defensors. El conegut col·leccionista Paul Guillaume tenia, al costat de les seves escultures negres, la *Dona en groc*, de Pi-

Aquelles estilitzacions, a emparentar amb les obres cubistes (cosa que no s'havia deixat de fer), eren la descendència vinguda a menys d'un art clàssic, reglat per formes rigoroses, del qual Fröbenius havia començat a descobrir mostres en 1910, a Joruba d'Ife, que es remuntaven a mil anys abans de l'Era cristiana.

Jonàs i la balena (Dahomei)

casso, l'obra més representativa de l'època negra del pintor que ha llançat tantes modes. Els col·leccionistes no es limitaven sols a col·leccionar fetitxos, sinó objectes més o menys treballats: piragues, taüts, utensilis domèstics, màscares per a les cerimònies rituals.

A Londres, a París, a Brusselles, a Berlín es constituïen col·leccions d'art negre;

Verge Maria (Dahomei)

però tenien més aviat una finalitat d'estudi etnològic que no pas d'aplega artística. L'afició a reunir aquelles estàtues de fusta, aquelles màscares curioses, de vegades d'una lletjor bàrbara i tràgica, havia d'ésser sotraguejada una mica, en part pels canvis de la moda, en part pels descobertes de Leo Fröbenius. Tot això, deia l'explorador alemany, és el record imperfecte d'un art degenerat. Ell havia trobat els models antics d'aquelles obres inferiors.

Però les coses van a poc a poc al Continent Tancat. Al segle XIV, l'historiador Ibn Batuta ja parla del *xec-xac* esculpit, i aquest mateix ocell encara és esculpit sense grans diferències entre les seves figuracions antigues i les actuals. Sembla que en la casta d'artesans-escultors es transmeti, enemics que l'ofici, la inspiració. Però més aviat sembla que, d'una generació a l'altra, els artífexs s'han limitat a copiar, a repetir trivialment.

El perill que Christian Merlo, fa quatre anys, denunciava des de les planes de *Comœdia*, ja feia temps que durava. La falsificació en sèrie, la venalitat, havien dut a la decadència. Una decadència que ja es començà a notar al segle XVII, i que potser ja venia de més lluny.

Ja en ocasió de l'exposició de la «Croisière Noire», Clouzot i Level es preguntaven si els negres volien i cercaven i sentien el que als europeus ens suggereix — sense arribar al verbalisme de Karl Einstein, per a ús d'esnobisme més o menys avantguardistes — la visió de les obres d'art negre. I els esmentats autors en dubtaven, deien que tot el que feia dir i escriure l'art negre, sortia del propi fons de l'europeu, raça que vol teoritzar de totes passades.

Ja semblàvem condemnats a una repetició dels mateixos temes, igualment executats (més encara tenint en compte que de l'immens Continent negre només l'Àfrica Occidental i l'Equatorial produeixen fetitxos), quan la recent Exposició Colonial de París ha aportat una dada curiosa a la història de l'art negre: l'art negre catòlic.

Alguns missioners francesos — cal agrair-los-ho — no han importat a les comarques que evangelitzen el pseudo-art religiós de Sant Sulpici, sinó que han simplement canviat els símbols religiosos.

Aquí tenim reproduïdes dues mostres d'aquest art: una Verge i l'episodi bíblic de Jonàs i la balena. L'escultor negre ha vestit la Mare de Déu amb el vel ornat d'un dibuix elemental, símbol de puresa d'una Verge que fa la mateixa cara dels fetitxos femenins que tant ens han proclamat les revistes d'art. En l'altra obra, el negre, incapaç de representar un animal com la balena, que no ha vist mai, crea un monstre amb els atributs que li semblen més tèmbles: banyes de rinoceront, morro de xacal, cua d'hèlix com les esveradores embarcacions de vapor que puguen riu amunt.

Quan en 1927, Merlo volia angoixar els esperits sensibles denunciant-los que l'animitisme negre moria, exhaust per la repetició monòtona, no pensava encara que era un animisme el que moria, per ésser substituït per un altre. Els negres tenen diputat al Parlament francès, les negres vesteixen la confecció dels grans magatzems, a les escoles la quitxalla recita — text francès que ningú no ha pensat a corregir — «els nostres avantpassats, els merovingis», i, finalment, els fetitxos i les màscares també se'n van junt amb les creences que els motivaven. Aviat no creurà en l'eficàcia d'aquests protectors, i sort encara si per expressar-los poa en el seu passat artístic i no es deixa entabanar per l'art religiós industrial.

En aquest punt s'escau la responsabilitat dels missioners.

DISCOS DOCUMENTALS

Examinant la producció de discos es troba el fet de l'enregistrament d'obres que, vint anys enrera, semblaven únicament reservades als instituts de lingüística i de fonètica comparada, i ara són objecte d'exploració comercial, almenys per a un públic reduït. Comentant aquest fet, un crític de discos, Jacques Robertfrance, ha fet notar que el cinema i el fonògraf han seguit una evolució paral·lela. Els cilindres gravats a principi de segle no poden aspirar a ésser conservats en un museu sinó a títol de documentals, i no era pas aquesta destinació per la qual eren impressionats. Com els films dits genèricament d'avantguerra, que als ulls de l'espectador de 1931 són documentals, i només documentals, i no foren pas films amb aquesta intenció.

Aquesta utilització del disc, del qual només es considerava l'aspecte entretingut, de passatemps, hi hagué qui l'havia de preveure. Aquest fou mossèn Rousselot, que en el seu laboratori de fonètica experimental, de la Sorbona, enregistrà dos poemes d'Apollinaire, *Le pont d'Auteuil* i *Marie*, recitats per l'autor mateix. En les *Anecdotes* del malaguanyat poeta i fantasista es troba un eco d'aquest esdeveniment, i els escol·lastes d'Apollinaire ens han explicat la illusió i l'entendiment amb què l'autor de *Calligrammes* rodejà i recordà l'enregistrament de poemes seus.

Cal posar de costat a aquesta experiència, de les primeres en data, els discos de teatre, de dicció i alguns que es podrien aplegar en un àlbum d'exotisme gramofònic.

Però cal afegir alguna altra condició que l'interès intrínsec del document per tal que un disc documental mereixi l'atenció de les persones sensibles. Del contrari, la posteritat no ens jutjarà d'una manera gaire afalagadora sobre els nostres gustos. La qualitat documental, presa en ella mateixa, apareix ben poc eficaç per salvar de l'oblit molts discos i molts films antics.

I és que aquí entra en joc un factor, el del progrés mecànic. Un factor més de paral·lisme entre l'evolució del fonògraf i la del cinema. Quants discos i quants films, al cap de deu, de set, de cinc anys de realitzats, no ens fan penedir del judici favorable, i potser entusiasta i tot, que ens mesqueren!

Potser això que s'anomena l'escena gramofònica està encara en la seva infància, i l'exemple de l'enregistrament de *La Veu humana*, de Cocteau, sigui per ara el millor disc produït, en espera de noves i encara millors realitzacions, l'esperança en les quals és ben justificada perquè l'enregistrament és jove i els progressos tècnics s'estalonen en una cursa a la perfecció cada dia més accelerada.

Ara trobem als catàlegs l'enregistrament de quatre discos on s'inseriu el número invariable d'aquest invariable (i genial) còmic que es diu Grock. No podem encara aportar un judici personal a aquest enregistrament, però hom no pot deixar de preguntar-se, havent vist treballar Grock, quin efecte fan les paraules i les acrobàcies musicals del seu company faltades de les acrobàcies diguem-ne físiques amb què aquest darrer acompanya les execucions. L'oient que les hagi vist al circ, potser reconstituirà l'ambient, amb un esforç d'imaginació que és impossible d'exigir a tothom, i molt menys a l'oient que no hagi vist treballar el famós clown.

Valorem la línia

Enric Wölflin, en els seus *Conceptes fonamentals de la història de l'art*, escriu unes paraules suggerents que poden ésser un bell punt de partida: «Si volem expressar, en termes generals, la diferència que hi ha entre l'art de Dürer i l'art de Rembrandt, diem que l'art de Dürer és *dibuixístic*, i el de Rembrandt pintoresc. I amb aquestes paraules tenim consciència d'ha-

mot d'ordre de la història de la cultura, no poden evadir-se completament d'aquest racionalisme que sembla típic.

La pintura sobrerrealista, per exemple, ens forneix una sèrie d'elements molt interessants. En el fons de tota la seva voluntat de desordre, Dalí no pot amagar mai que és un acadèmic; un acadèmic com una casa. I Chirico? Chirico és encara un exemple

Dürer. — La cita

ver caracteritzat alguna cosa més que un personalisme: la diferència de dues èpoques. La pintura occidental, que fou lineal durant el segle XVII, es desenvolupa francament en el sentit pintoresc durant el segle XVII.

Diem que el Renaixement — el classicisme — comportava pintures lineals; i el Barroc — fórmula d'evasions romàntiques — n'exigia de pintoresques. Defugint la normalitat bé cap a la penombra (Rembrandt), bé cap al macabre (Valdés Leal) o cap al moviment (Rubens), el barroc es contraposa a tota fórmula classicista (Renaixement, Neoclassicisme, Noucentisme) per una evasió de la realitat estàtica i serena. Així, doncs, la fórmula de Wölflin podria transportar-se a totes les èpoques. Com a reacció d'un barroc pintoresc esdevé un Neoclassicisme (segle XVIII) lineal, estroncat pel pintoresquisme violentíssim dels romàntics. Hom ha vist en el nostre temps un retorn a la serenitat i a la intel·ligència. I és curiós que fins les traïcions a aquest

mes torbador. En mig de les seves eixelbrades fantasies, dels seus somnis més desguarats, la geometria vigila les proporcions.

Si; quan Ernst Robert Curtius clamava per la restauració de la raó, per la conversió del nostre *âge critique* en un *âge organique*, podia aventurar-se el resultat plaent. Curtius no feia més que situar-se en la seva època.

Època, doncs, lineal, antibarroca, normal, dibuixística, constructiva, malgrat els aldarulls subvertidors. Corpus Barga claudia una vegada en acabar una conferència sobre pintura: «Vigileu la qualitat de les teles!»; ara caldrà cridar: «Vigileu-ne el dibuix!»

El dibuix com a garantia. Al culte de les masses que és encara imprecís en Cézanne, oposar la netedat de la ceràmica de Braque o de les guitarres picassianes. El dibuix com a garantia; a Leonardo, signe del temps, o a Ingres, signe a contratemps (Ingres fou en la pintura el mateix que Stendhal en la literatura), però garantia sempre.

Quan Josep Maria Junoy diu que Francesc Domingo és un dels nostres pintors que dibuixa millor, li fa l'elogi que nosaltres ens estimem més per a un pintor. L'elogi de la seva línia; la seva autenticitat. Hi ha una mena de vergonya de la línia considerada com una simple fita de prova, de borrador. I en la línia hi ha la vibració pura, l'intent inicial, l'emoció inefable de la inspiració avançant sobre el paper verge. Francesc Domingo coneix la gràcia de la línia; en coneix, també, l'orgull. Una línia és sempre — pot ésser sempre — una obra fïnida. Aquesta manera de veure la plasticitat ha fet més sensibles i més responsables els trets, i ha fet valorar la línia per ella mateixa; sense necessitat de simbolisme posterior o de continuacions *artístiques*. N'ha fet un nervi i un eix. Valorem les línies en les teles, sobretot quan emergeixen de les masses cromàtiques amb l'audàcia del segur instint. Les línies seran la més profunda garantia de mestratge.

GUILLEM DIAZ PLAJA

RECEPTOR RADIO

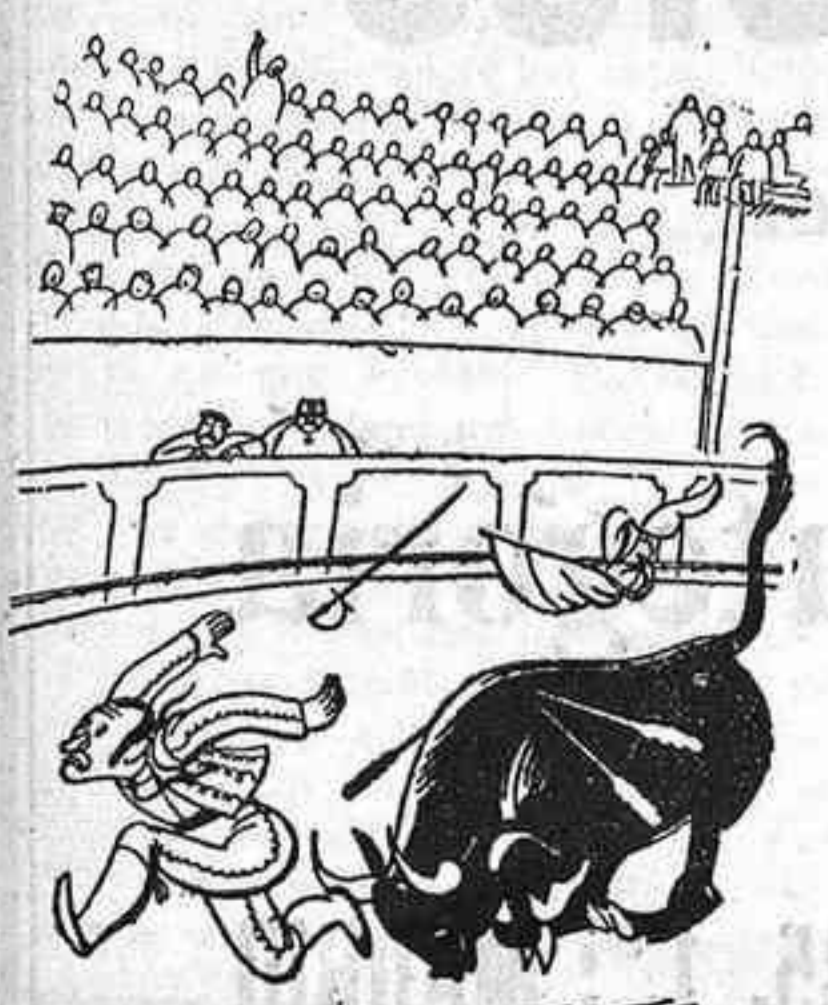
«CLIMO»

DIRECTE A LA CORRENT SENSE ANTENA

Màquines parlants elèctriques per salons i grans locals públics. — Discos. — Accessoris de Radio i material elèctric en general. — Demostracions diàries. — Receptors de les més acreditades marques

Consell de Cent, 266
(entre E. Granados i Aribau)
Telèfon núm. 23058
BARCELONA

RAMON CLIMENT

Una veu al darrer rengle. — No tinguis por, som aquí!
(The Passing Show, Londres)

—Aquestes són hores d'arribar? Ja fa més de mitja hora...
—Es que sortint de casa he caigut escales avall.
—Sí, però per fer això no es tarda pas mitja hora.
(La Prensa, Nova York)

Optimisme.
(The Humorist, Londres)

—Ai, senyoret... He perdut el nen travessant el carrer.
—Està bé. L'hi descomptarem de la mesada.
(Ric et Rac, París)

—Aquest abric de pells l'he guanyat travessant el port en dues hores.
—Doncs jo, plorant mitja hora he aconseguit que el meu marit me'n regalés un d'igual.
(The Passing Show, Londres)

MIRADOR TURÍSTIC

Els incendis de boscos

Per aquesta època i tots els anys, amb lamentable exactitud, es cremen sovint els boscos de Catalunya, accident del qual s'ocasionen pèrdues irreparables.

Lamentem aquestes devastacions forestals, ja que l'arbrada és necessària per a la

nostra agricultura, perquè a més d'atraure les pluges, sosté les humitats que aquestes deixen en el terreny, i és encara un recer dels ocells tan necessaris per al seu progrés.

La repoblació forestal és feina curiosa i de llarga durada, ja que un bosc no s'im-

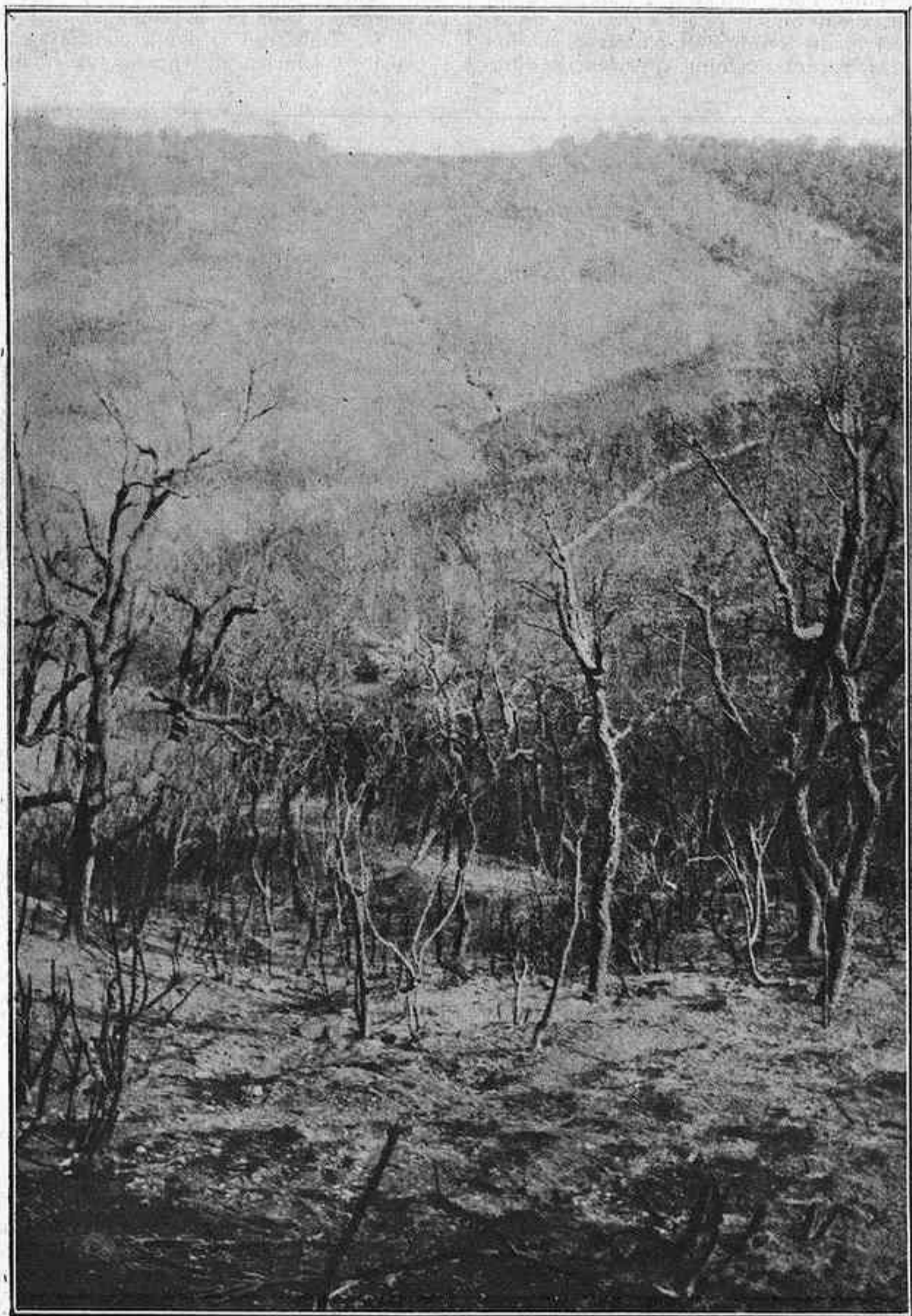
provisa, i no creix tot sol. Cal esmerçar-hi molt de temps i in comptables afanys, abans no arribi el dia que un bosc sigui grat a l'esguard i constituïxi una riquesa. No és, doncs, gaire satisfactori veure destruir pel foc, en poques hores, tots els afanys de tant de temps. I gairebé sempre cal cercar la causa de l'incendi, no en una intenció criminal, sinó en una deixadesa.

Es per això que volem cridar l'atenció dels nostres excursionistes, caçadors i camperols, perquè en fumar o en fer foc per qualsevol motiu dins d'un bosc, amb un xic de voluntat, evitin aquests incendis, que es propaguen enormement, ajudats per la forta calor estival i pel vent, i fan perdre en poques hores una de les més riques i belles manifestacions de la nostra terra.

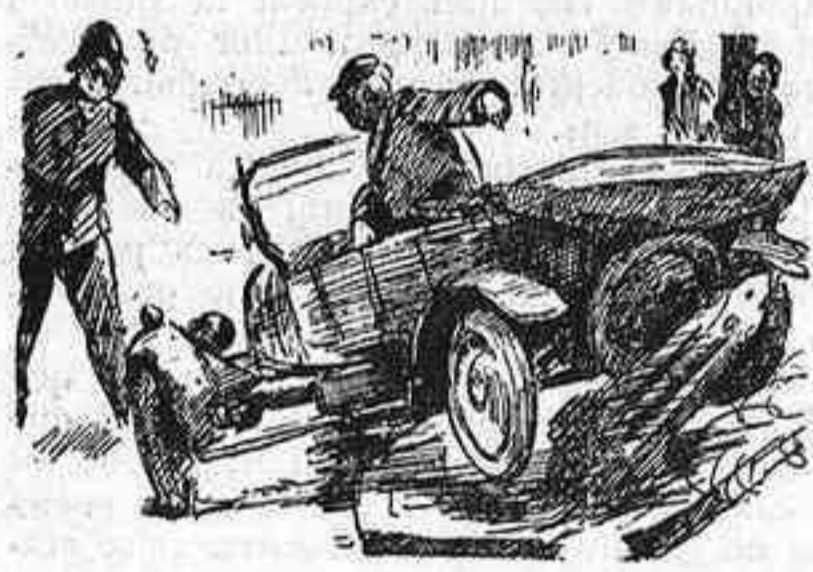
Interessa de gran manera a tots els que tenim afecte per les nostres coses evitar aquests incendis, perquè essent els boscos un ajut per la nostra agricultura, són també uns ajudants de la nostra economia.

Creiem que tothom sentirà un veritable goig i fins s'enorgullirà legítimament de contribuir amb la seva propaganda contra els incendis de boscos, al futur econòmic i turístic de la nostra terra.

HERMETES GIOL I NICOLAU

Sureda cremada, a les Gavarres

—Ep, guàrdia, qui és l'animal que ha posat aquí aquest guarda-rodes?

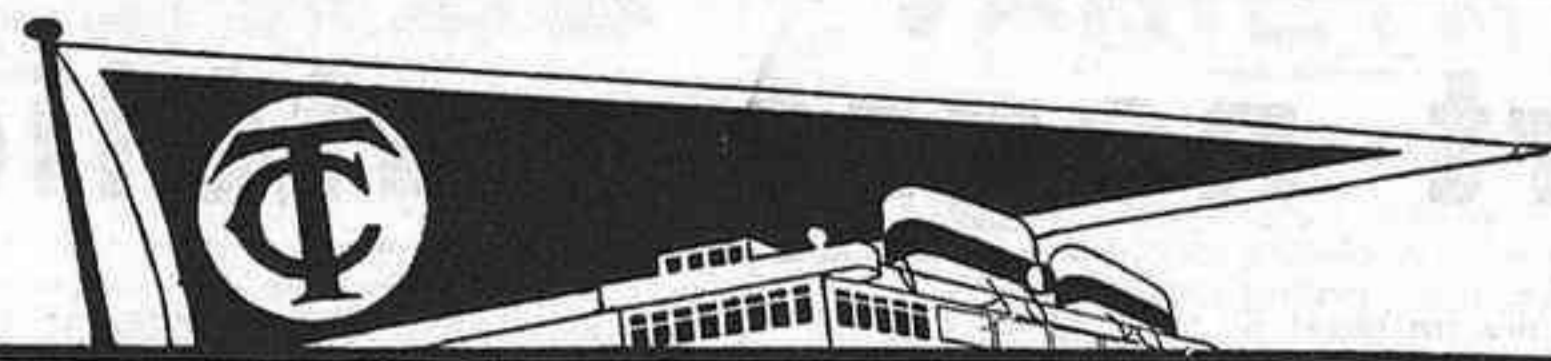
(The Humorist, Londres)

EL PROPIETARI AFALAGAT

No em prenguis la poma, maco. Aquí tens deu cèntims i vés-te'n a comprar una.

(The Passing Show, Londres)

COMPANIA TRASMEDITERRANEA

MADRID: PLAÇA DE LAS CORTES, 6. — BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la Península, Balears, Nord d'Àfrica, Canàries, Guineia Espanyola

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-CADIZ-CANARIES

Sortides setmanals els dissabtes, a les 12 hores. Efectuaran els serveis les modernes motonaus CIUDAD DE SEVILLA i CIUDAD DE CADIZ

Linia comercial amb escales en tots els ports de la Mediterrània, Nord d'Àfrica i Canàries.

Sortides quinzenals el dijous.

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-PALMA DE MALLORCA

Sortides tots els dies (llevat els diumenges) de Barcelona i Palma, a les 24 hores per les modernes motonaus

'CIUDAD DE BARCELONA' i 'CIUDAD DE PALMA'

Serveis regulars entre Tarragona, València, Alacant i Palma de Mallorca i entre Barcelona i Màlaga

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE ESPANYA i TERRITORS DE GUINEA ESPANYOLA (Fernando Poo)

Sortides el dia 15 de cada mes amb escales a València, Alacant, Cartagena, Cádiz, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Rio de Oro, Monrovia, Santa Isabel, (Fernando Poo), Bata Koko i Rio Benito, pels vapors "TEIDE" i "LEGAZI"

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE BARCELONA i VALENCIA

Sortides de Barcelona: dilluns i dijous, a les 20 hores. Sortides de València: dimecres i dissabtes a les 19 hores. Servei prestat per la motonau "CIUDAD DE VALENCIA"

Primera: 32'50 pessetes; Segona: 21'50 pessetes; Tercera: 10'00 pessetes.

Servei ràpid setmanal Mediterrània-Canàries

Amb escales a tots els ports. Sortides tots els dimarts.

LINIA REGULAR ENTRE BARCELONA, ALACANT, ORAN, MELILLA, CEUTA, MALAGA i VICEVERSA

Sortides de Barcelona tots els diumenges a les 8 hores

Servei comercial entre la Península, Nord d'Àfrica i Canàries, amb escales a tots els ports de la Mediterrània

Sortides quinzenals

SERVEIS DIARIS ENTRE MALAGA i MELILLA

DELEGACIO DE LA COMPANIA A TOTS ELS PORTS

VIATGES BAIIXAS

LA PRIMERA OFICINA TECNICA DE TURISME A CATALUNYA

Agència en totes les grans capitals del món.

Especialitzada en Forfaits, Viatges de nuvis, Organització d'excursions, en autocars, Venda de passatges marítims i aeris, Visites de Catalunya i Mallorca a preus reduïts, etc.

Rambla del Centre, 33 (Pge. Bacardi) Teléf. 12492

Fàbrica d'Articles de Viatge

Joan Casanovas i Companyia

Especialitat en Caixes d'automòbils, Baguls, Maletes, Maletes-Armaris

Tallers, 26. - Teléf. 10623

Anuncieu a
MIRADOR

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

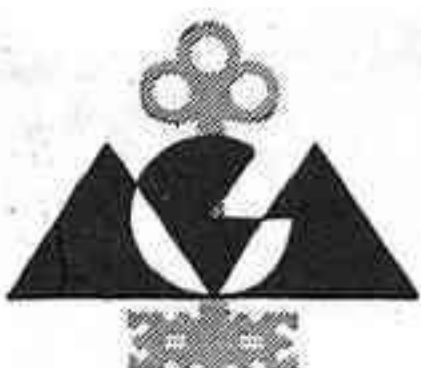
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.º, 2.º - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.º: MADRID